

OPEN ACCESS

*Corresponding author

Samiobed68@gmail.com

Sami Obaid Matloob

کاریگه‌ری ستراتژییه‌تی جیکسو له‌سه‌ر ده‌ستکه‌وتی خویندنی قوتابییانی کور له پۆلی ده‌یه‌می وێژه‌یی له بابته‌تی میژوودا

سامی عبید مطلوب / ئاماده‌یی ئازادی کوران، په‌روه‌رده‌ی ناوه‌ندی هه‌ولێر، وه‌زاره‌تی په‌روه‌رده، هه‌ریمی کوردستان، عێراق.

RECEIVED: 25/05/2025

ACCEPTED: 19/07/2025

PUBLISHED: 25/12/2025

بان صباح یحیی / باخچه‌ی مندالان، کولێژی په‌روه‌رده‌ی بنه‌ره‌تی، زانکۆی سه‌لاحه‌ددین، هه‌ریمی کوردستان، عێراق.

پوخته

وشه‌سه‌ره‌کیه‌کان:

ستراتیژی جیکسو،
ده‌ستکه‌وتی خویندنی،
میژوو

ئامانجی ئەم توێژینه‌وه‌یه ناسینی (کاریگه‌ری ستراتژییه‌تی جیکسو له‌سه‌ر ده‌ستکه‌وتی خویندنی قوتابییانی کور له پۆلی ده‌یه‌می وێژه‌یی له بابته‌تی میژوودا). بۆ به‌ده‌یه‌ییانی ئامانجی توێژینه‌وه‌که، توێژه‌ران رییازی ئەزمونیان به‌کاره‌ینا و گریمانه‌ی سفری دانرا، که هه‌یج جیاوازییه‌کی ئاماری به‌رچاو نییه له ئاستی (0.05) له‌نیوان تیکرای نمره‌کانی قوتابییانی گروپی ئەزمونی، که به‌پێی ستراتژی جیکسو وانه‌یان پێ گوتراوه و تیکرای نمره‌کانی گروپی کۆنترۆل که به‌شیوازی نه‌ریتی وانه‌یان پێ گوتراوه.

ئەم توێژینه‌وه‌یه سنووردارکرا بۆ قوتابییانی پۆلی ده‌یه‌می وێژه‌یی له ناوه‌ندی پارێزگای هه‌ولێر له ئاماده‌یی (ئازادی کوران)، که ژماره‌یان (48) قوتابی بوو، دابه‌شکرا بۆ دوو گروپی ئەزمونی و کۆنترۆلکراو، (40) ئامانجی ره‌فتاری به‌پشتبه‌ستن به‌پۆلینی بلۆمی مه‌عریفی (به‌بیرها‌تنه‌وه، تیگه‌پشتن، جێبه‌جێکردن، شیکردنه‌وه) له کتییی میژوو به‌تایبه‌تی له به‌شه‌کانی (پینجه‌م، شه‌شه‌م، حه‌ته‌م) دا‌رێژران، هه‌روه‌ها توێژه‌ران (48) پلانی وانه‌وتنه‌وه و تاقیکردنه‌وه‌یه‌کی ده‌ستکه‌وتیان ئاماده‌کرد، که له (40) بره‌گی فره‌هه‌لبژارده پیکه‌اتبوو، تایبه‌تمه‌ندی ساینکۆمه‌ترییه‌کانی تاقیکردنه‌وه‌که ده‌ره‌ینران و پاشان له‌سه‌ر نمونه‌ی توێژینه‌وه‌که جێبه‌جێکرا، به‌به‌کاره‌ینانی تاقیکردنه‌وه‌ی (t-test) بۆ دوو نمونه‌ی سه‌ره‌به‌خۆ، ئەنجامه‌کان ده‌ریانخست جیاوازی ئاماری به‌رچاو هه‌یه له ئاستی (0.05) بۆ به‌رژه‌وه‌ندی گروپی ئەزمونی، که به‌پێی ستراتژی جیکسو وانه‌یان پێ گوتراوه، ئەمه‌ش نیشانی دا ستراتژی جیکسو کاریگه‌ری زۆری هه‌یه له به‌رزکردنه‌وه‌ی ئاستی ده‌ستکه‌وتی قوتابییانی پۆلی ده‌یه‌می وێژه‌یی له بابته‌تی میژوو، هه‌روه‌ها کومه‌لیک راسپارده و پینشینان دانراون بۆ سووده‌رگرتن لێیان له داها‌توودا.

۱- ناساندنی توژیینه وهکه

۱-۱ گرفتى توژیینه وهکه

له ناو ئه و پیشکه وتنه خیرایه ی له جیهاندا به دیهات، به تایبهتی له بواری په روه ردهدا له گه ل ئه و پیشکه وتنه زور و نوییانه ی بوو به هوی دهرکه وتنی ستراتیژی و ریگاکانی وانه وتنه وه و شیوازی فیرکاری کاریکر له بواری په روه رده به گشتی و له بابته میژوودا به تایبهتی، ده توانین بلین فیرکردنی ئه م بابته په یوه سست بوو به وانه دادان (تلقین) و دووره له بیرکردنه وه و شیکردنه وه و ئه نجامدان و ره خه گرتن، بابته تی بونیادنه ر وا له قوتابی دهکات بیته ئامیریک بۆ وهرگرتنی زانیاری و رینماییه کان به بی ئه وهی ماموستا به شداری گفتوگو و دیالوگ و لیکدانه وه و بوختکردنه وه بکات و دهگاته راستیه کان، به لام قوتابی رۆحی لیکولینه وه و بیرکردنه وهی باشی نییه، ئه مه ش ئه وه یه زوریک له لیکولینه وه کان ئاماژیهان پیکردووه، له وانه: لیکولینه وه کانی (ئه لدله یمی، ۲۰۰۵) ئه و ئالنگاری سه ره کیانه ی جیهان دووچاری بووه، ئه ویش خیرابوونی گه شه سه ندنی قه باره ی زانیاریه کان و شوپشیکی گه وره ی ئامرازه په یوه ندیه کانی له گه لدایه، که جیهانی کردووه به گوندیکی بچووک، که شالاویکی گه وره ی زانیاری تیدایه و خه لکی سه رلیشیاو کردووه ئاستهنگی بۆ جیاکردنه ی راستی و ناراستی دروستکردووه، ئه م گورانکاریانه خیراترن له وهی بتوانریت له بواری په روه ردهدا وهرگیری و جیهه جی بکریت (ابراهیم، ۲۰۲۴، ۱۶۶-۱۶۵).

تویژهران پیمان وایه بابته تی میژوو رووبه رووی ئاستهنگ بووه ته وه به م شیوازه کونه (تقلید)یه ی بۆ قوتابییان دهخریته روو، به شیوه ی له بهرکردن و خویندنه وه و بی تیگه یشتن له بابته که روونده که نه وه ئه وه ش له ریگه ی ئه و سه ردانانه ی بۆ ژماره یه ک له قوتابخانه کانی ناو شاری هه ولیر ئه نجامیانداه و چاوپیکه وتنیان له گه ل ژماره یه ک ماموستای میژوو کردووه و یاوه ریان بوونه له ناو پۆل، هه روه ها له ریگه ی هه ندیک توژیینه وه کان، که له بواری دهستکه وتی خویندنی بۆ قوتابییان ئه نجامدراون، دهرکه وتوووه لاوازییه ک له دهستکه وتدا هه یه، هۆکاره که ی دهگه ریته وه بۆ شیوازه نه ریته یه کان، ئه مه ش وای له تویژهران کرد ستراتیژییه کی نو ی له وانه وتنه ودها تا قیبه که نه وه، ئه میش ستراتیژی جیکسو یه له هه ولێکدا بۆ دیاریکردنی ئه وهی تا چه ند ده توانریت سوودی لیوه رگیری بۆ به رزکردنه وهی ئاستی دهستکه وتی خویندنی قوتابیانی کور له میژوودا، تویژهران کیشه ی توژیینه وه که یان به شیوه ی پرسیار خسته روو، به م شیوه یه ی خواره وه:

ئایا به کارهینانی ستراتیژی جیکسو کاریگه ره بۆ به رزکردنه وهی ئاستی دهستکه وتی خویندنی قوتابیانی کور له پۆلی چواره می ویزه یی له بابته تی میژوودا به به راورد له گه ل شیوازی کون (تهقلیدی)؟

۱-۲ گرنگی توژیینه وه که:

به کارهینانی ستراتیژی جیکسو له کاریگه ریه ئه ریته یه کان به شدار ده بیت، چونکه ئامانجی په ره پیدانی په یوه ندیه کانی نیوان قوتابیانه و کار دهکات بۆ که مکردنه وهی ئه و توند و گرژیه ی له نیوان قوتابیاندان رووده دن، هه روه ها به شداره له دروستکردنی په یوه ندیه کی باش و کاریگه ر له نیوان گروه جیاوازه کانی قوتابییان، به مه ش دهستکه وتی خویندن زیاده دکات، یارمه تیده ره بۆ به رزکردنه وهی ئاستی پالنه ر له نیو قوتابییان، بونیادنانی هه لوێستی ئه ریته یه به رامبه ر به قوتابخانه و ماموستا و بابته و جیهانی خویندن (الفالح، ۲۰۰۴، ۳۶).

گرنگی توژیینه وه که له مانه ی خواره وه دهرده که ویت:

۱- ستراتیژییه تی جیکسو به یه کیک له ستراتیژییه گرنگه کانی فیربوونی قوتابیان داده نریت، به و پینه ی تیشک دهخاته سه ر کاریگه ری و چالاکی قوتابیان له بری ماموستا.

۲- چاره روان دهکریت یارمه تی قوتابییان بدات له به دهسته هینانی زیاتری دهستکه وتی خویندن، به شداری قوتابییان به شیوه یه کی کارا و به ره مدار یارمه تی دهستکه وتی زیاتر ده دات، له ئه نجامی به کارهینانی قوناغه کانی ستراتیژییه تی جیکسو.

۳- سوودگه یانن به ماموستایانی ژن و پیاو، که ئیستا له خزمه تدان له به کارهینانی شیوازی وانه وتنه وه هاوچه رخنه کان، هاوسه نگبون له گه ل پیشکه وتنه په روه رده یه کان و پیشکه وتنه نوییه کان له شیوازه جوړاو جوړه کانی وانه وتنه وه، پیشکه شکردنی پلانه کان، که له گه ل واقعی په روه رده یی بگونجیت.

۴- چاوه پروان دهكریت به كارهینانی ستراتژییه تی جیکسو بیته هوی زیاتر به دهستهینانی دهستکهوتی خویندن لای قوتابییان.

۵- ئەم توژیینه وهیه رهنگه هاوکار بیت بۆ په ره پیندهرانی مهنه جی بریارلیدراوی خویندنن بابته کومه لایه تییه کان له ریگه ی پیدانی ئەنجامه راسته قینه کان سه بارهت به ئاستی دهستکهوتی قوتابییان له کاتی گرتنه بهری شیواز و پلان و ستراتجی وانه وتنه وه مؤدیرنه کان.

۳-۱ ئامانجی توژیینه وه که:

ئامانجی ئەم توژیینه وهیه ناساندنی ئەمهی خواره وهیه: (کاریهگری ستراتژییه تی جیکسو له سه ره دهستکهوتی خویندنن قوتابییانن کور له پۆلی دهیه می وژییه ی له بابته تی میژوو).

۴-۱ گریمانه ی توژیینه وه که:

بۆ گه یشتن به ئامانجی توژیینه وه که ئەم گریمانه ی خواره وه مان دارشتوو: جیاوازییه کی ئاماری بهرچا و نییه له ئاستی (۰.۰۵) له نیوان تیکرای ناوه نده ژمیره یی نمره کانی قوتابییانن گروپی ئەزموونی، که به پیی ستراتژی (جیکسو) خویندوویانه و تیکرای ناوه نده ژمیره یی نمره ی قوتابییانن گروپی کۆنترۆلگراو، که به پیی ستراتژی ئاسایی خویندوویانه له تاقیکردنه وه ی دهستکهوتی خویندنن پاشه کی له بابته تی میژوو که له کوتایی ئەزموونییه که دا ئەنجام دراوه.

۵-۱ سنووری توژیینه وه:

ئەم توژیینه وه که یه سنوورداره به مانه ی خواره وه: ۱- بواری مرویی: قوتابییانن پۆلی دهیه می وژییه ی له یه کتیک له ئامادییه میریه کانی دهوامی رۆژدا له سنووری بهرپۆه به رایه تی گشتی په روه رده ی هه ولیر. ۲- بواری شوین: ئاماده یی ئازادی کوران له سنووری په روه رده ی ناوه نده ی هه ولیر. ۳- بواری کات: وهرزی دووه می سالی خویندنن (۲۰۲۴ - ۲۰۲۵) له ۲۰۲۵/۱/۲۶ تا ۲۰۲۵/۴/۸ ۴- سنووری بابته: به شی پینجه م، به شی شه شه م و به شی هه وته می له کتییی میژووی پۆلی دهیه می وژییه ی، چاپی هه ژده یه م، سالی ۲۰۲۳.

۶-۱ پیناسه ی زاواوه کان:

۱- ستراتژی جیکسو

السررد و دحان واخرون (۲۰۲۱): یه کتیکه له ریگه کانی فیروونی هاوبه ش کاریهگری له سه ره فیروونی خود هه یه، هوکاره بۆ که م کردنه وه ی مملانی و هاندانی قوتابییان بۆ فیروون و هه لگرتنی بهرپرسیاریه تی و شیوازی گفتوگۆکردن له ریگه ی گروپی ره سه ن و گروپی پسپوران بیرورایان ئالوگۆر ده که ن (السررد و دحان واخرون، ۲۰۲۱، ۱۲۴).

پیناسه ی ریکاری:

وانه وتنه وه به ریگه ی ستراتژی جیکسو په ره ی ده سینیت، قوتابییان له پۆلدا دابه شی گروپی نایه کسان ده کرین، که هه ر گروپیک له (۵) که س پیکدیت، که پینان دهوتریت گروپی ره سه ن، له م گروپه وه گروپیک پیسپوری تاییه تمه ند دروسته بیت، که ده بیته بهرپرسی به شیکی بابته تی وانه که و له کاتی کۆبوونه وه ی گروپه که یان گفتوگۆ ده که ن و بیرورا ده گۆرنه وه و دواتر له گروپی ره سه ن هه ر قوتابییه ک به شی خوی روون ده کاته وه و ئەندامانی گروپه که ی فیرده کات.

۲- دهستکهوت

الحباشنه (۲۰۱۴) وا پیناسه ده کات دهستکهوت نیشانه یه که بۆ راده ی پیشکه وتن و گه یشتن به ئامانجه په روه رده ییه کان، به مه ش ئاستی دهستکهوت رهنگدانه وه ی واقعی ده ره نجامی فیروونی قوتابییان له دامه زراوه په روه رده ییه کاند (الحباشنه، ۲۰۱۴، ۱۱).

پیناسه ی پیکاری:

ئەو نمرانەییە کە لە لایەن قوتابیانی گروپی تووژینەووەکە ی ئەزموونی و کۆنترۆلکراو لە تاقیکردنەوێ دەستکەوتی خویندنی پاشەکی لە بابەتی میژووی پۆلی دەییەمی وێژەیی بە دەستیانهیناوه، کە لە لایەن خودی تووژهران ئامادەکراو بو بە مەبەستی جێبەجێکردنی تووژینەووەکە.

۳- میژوو

السلمانی (۲۰۱۰): میژوو زانستیەکی لیکۆلینەووە لە سەر کات و مەرجهکانی دەکات، کە پەییوهندییان بەیەکەووە هەییە (السلمانی، ۲۰۱۰، ۱۸).

پیناسه ی پیکاری:

میژوو تووماری رووداوەکانی رابردووی کردوو و بۆ نەوێ دواتر دەگوازیتەووە، بۆ زانیی راسستیەکان دەبیت بیالیەنانه شیکردنەووە بۆ رووداوەکان بکریت، تا یارمەتی تیگەیشتمانی بدات لە ئیستا و داهاوتو.

۲- چوارچێوێ تیوری و تووژینەووەکەکانی پیشوو**۱-۲ چوارچێوێ تیوری**

چوارچێوێ تیوری دابەش دەبیت بە سەر دوو تەوەر، کە بریتین لە:

یەکەم: ستراتیژی جیکسو:

یەکیە کە لە شیوازەکانی فیروونی هاوبەش، کە لە لایەن د. ئەلیۆت ئورنسۆن و قوتابیە دەرچوووەکان لە سالی ۱۹۷۱ لە زانکۆی تیکساس داھینرا، بە مەبەستی نەھیشتمانی جیاکاری رەگەزی لە نیوان قوتابییان لەو سەردەمەدا لە شاری ئۆستن، ئەم ستراتیژە وەکو یاری مەتەل یان پارچە لیکدراووەکان وایە، کە وینەییە ک یان نیگاریکە دابەشکراو بۆ چەند پارچەییەکی ناھاوشیۆ، هەر پارچەییەکی پەییوهندی بە پارچەکانی ترەو هەییە تاکو بتوانریت وینەکی ببینریت. قوتابیانی گروپیک دەبیت یەکتەر تەواو بکەن لە جێبەجێکردنی ئەرکەکانیاندا و بەشیۆییەکی کارا بەشداری بکەن، ئەگەر قوتابییان دروشمیان تەواوکاری و پیکەویی بیت، ئەم ستراتیژە تەنها بۆ یەکخستن یان نەھیشتمانی جیاکاری رەگەزی بەکارنایەت، بەلکو بۆ گەیانندی زۆرتەری زانیاری وانە لە کەمترین کاتدا بەکاردیت. ستراتیژەکە لە سەر بنەمای ئەو دابەشراووە هەر قوتابیەکی لە پۆلدا ئەندامە لە چەند گروپیک جیاوازدا، کە ماموستا پیکانەھینیت لە رۆشنایی ئامانجەکانی فیروون و فیروکردن، هەر وەھا لە رۆشنایی تاییەتمەندیەکانی قوتابییان و بەپیی حەز و توانا و ئامادەییەکانیان، لەم ستراتیژەدا ریکە دەدریت بە گواستەوێ قوتابییان لە گروپیکەووە بۆ گروپیک تر بەپیی پیداوئیستیە فیروکاریەکان، ماموستاش دەبیت چاودیری قوتابیانی نیو گروپەکان بکات، بە مەبەستی بەدواداچوون و ئاسانکاری پرۆسەیی فیروون بۆ هەموو قوتابییان (الحجری، ۲۰۲۰، ۴۲۰-۴۲۱).

أ- قوناغەکانی دابەش کردنی قوتابییان لە ستراتیژی جیکسو

(الشمری، ۲۰۱۹) لە تووژینەووەکەیدا قوناغەکانی بەم شیۆییە دیاری کردوو:

۱- قوناغی دابەشکردنی گروپی قوتابییان بە سەر گروپە رەسەنەکان (گروپی بنەپەتی)

ئەم هەنگاوە ئەمانەیی خوارەووە لەخۆدەگریت:

*قوتابییان دابەش دەکرین بە سەر گروپە نا یەکسان لە دەستکەوتدا.

*دابەشکردنی لاپەرەیی کار (کارتی پسپۆر) لە ئاستی جیاواری سەختیدا لە نیوان ئەندامانی گروپدا و ئەندامانی

گروپیک لە نیوان (۳) - (۵) ئەندام دەبیت.

۲- قوناغی تاکەکەسی (کۆکردنەووەی زانیاری)

ئەم هەنگاوە ئەمانەیی خوارەووە لەخۆدەگریت:

*دابەشکردنی بابەتەکانی وانەکان بە سەر هەر تاکیک لە یەک گروپدا.

*بە رەچاوکردنی ئەوێ هەر تاکیک لە گروپەکەدا شارەزاییە لەو بەشەیی دەخوینیت.

*بەکارهینانی سەرچاوە و کەرەستە و ئامیرەکان بۆ تیگەیشتمانی لە بابەتەکانی وانەکە.

۳- قوناغى پىسپورى يەكسان (چاوپىكەوتن لەگەل پىسپوران)

ئەم ھەنگاۋە ئەمانەى خوارەوۋە لەخۇدەگرىت:

*پىسپورانى ناو گروپە رەسەنەكان (گفتوگو و روونكردنه وە لەسەر ھەمان بەش دەكەن، كە لە وانەكەدا وەريانگرتوۋە، ئەو قوتابىيانە كۆدەبنەوۋە كە ھەمان كارتیان لە گروپە پىسپورەكاندا وەرگرتوۋە.
*قوتابىيان لەنيوان خوياندا گفتوگو دەكەن بۆ ئامادەكردنى ئەو بابەتەى بۆيان ديارىكراۋە و ھەر قوتابىيەك خاۋەنى ئەو زانىارىيانە دەبىت پىي گەيشتون.
*دواى ئەو ھەر قوتابىيەك پوختەيەك لەو شتەنە دەگەرپىننەوۋە، كە پىي گەيشتوۋە لە ئەنجامى ئەو تىببىيانەى كۆكراۋنەتەوۋە لەبەر رۆشناى بۆچوونى ئەندامانى گروپى شارەزايان و پوختيان دەكاتەوۋە و روونكردنه وەى لەسەر دەداتە ھاۋرىكانى لە (گروپى رەسەن).

۴- قوناغى كۆتايى (راپورتەكانى گروپەكە):

دواى ئەو قوتابى پىسپور لە كۆبوونەوۋەى لەگەل پىسپورانى تايبەت بە ھەمان بەش، راپورتىك ئامادە دەكات، كە پەيوەندى بەو بابەتەوۋە ھەيە، كە خۆى پىسپور بوۋە كورتەيەك بۆ گروپى رەسەن باس دەكات (الشمري، ۲۰۱۹، ۱۱۱۴).

ب- رۆلى مامۇستا لە ستراتىژى جىكسۇ:

لە تويژىنەوۋەكەى (ابو خاطر، ۲۰۱۴) رۆلى مامۇستاي بەم شىۋەيەى خوارەوۋە كورت و پوخت كردىتەوۋە:

- ۱- ئەو بابەتە رېكەدەخت، كە قوتابى لە وانەى فېركارىدا دەيانخوينىت.
- ۲- رېكخەرى كۆمەلەى فېرخوازەنە و لەبەر رۆشناى توانا جياواز و نەگونجاۋەكانيانىش پۆلينيان دەكات.
- ۳- دەستنيشان كراۋ بۆ وانەى فېركارى بەش بەش دەكات، ئەو ھەش لە بەر رۆشناى ژمارەيەك ئەندامى يەك كۆمەلە.
- ۴- راپورتە پىويستەكان دابىن دەكات بۆ ئەنجامدانى چالاكى فېربوون و ئەو ئامانجانەى مەبەست بوو بەئىرتنەدى.
- ۵- يارمەتەى دابىنكردنى بابەت و ئامرازە پىويستەكانى فېربوون دەدات.
- ۶- چاۋدىرى و بەدواداچوونى ھەموو كۆمەلە و چاوپىكەوتنەكانى نيوان شارەزايان دەكات لە ھەموو پىكھاتەى ناوەرۆكەكان.
- ۷- كارلىكەكان و دەستيوەردانەكان و پرۆسەكانى روونكردنه وە شروڤە و كردارى وانەوتنەوۋە ئەنجام دەدات.
- ۸- ھانى قوتابىيانى ناو كۆمەلەكان دەدات لەسەر بەشدارىكردن و مشتومر لە كاتىكەوۋە بۆ كاتىكى دىكە، بەتايبەتەش قوتابىيە شەرمەنەكان.
- ۹- لە كاتى بوونى ھەر كىشە و گرفتىك لاي قوتابىيان، دەستيوەردان دەكات و قوتابىيان ئاراستە دەكات و كىشەكەش چارەسەر دەكات، لەم حالەتەشدا ھەم ئاراستەكار و ھەمىش راپورتكارى قوتابىيان دەبىت بۆ چارەسەر كردنى كىشە و ئارىشەكان و زالبوون بەسەرياندا.
- ۱۰- تاقىكردنەوۋەى گونجاۋ بۆ پىوانەكردن و دەرختنى بەرھەمەكانى فېربوونى ناوەرۆك دادەنيت (ابو خاطر، ۲۰۱۴، ۵۲-۵۳).

ج- رۆلى قوتابى لە ستراتىژى جىكسۇدا:

(المطوق، ۲۰۱۳) رۆلى قوتابى لەم ستراتىژىيەدا خۆى لەمانەى خوارەوۋەدا دەبىننەتەوۋە:

- ۱- ھەر قوتابىيە و ئەركى ديارىكراۋى خۆى لە بابەتەكە پى دەدرىت (بەشىك لە بابەتەكە).
- ۲- گەران و تويژىنەوۋە دەربارەى زانىارىيەكان و راستىيەكان و كۆكردنەوۋە و رېكخستەوۋەيان.
- ۳- ھەر قوتابىيەك لەگەل ھاۋرىكانى لە فېربوونى بەشىكى تايبەت بە خۆى لە بابەتەى خويندەكە بەشدارى دەكات.
- ۴- قوتابىيان لە فېربوونى بەشىكى تايبەت بە خويان يارمەتەى يەكترى دەدەن، دواى ئەو دەگەرپىنەوۋە بۆ لاي كۆمەلەكانى خويان، بۆ ئەوۋەى ئەو بەشەى فېرى بوون لەگەل ھاۋرىكانى بخوينت و ئەوانىش فېرى بكات.
- ۵- قوتابى شارەزا لە ناو كۆمەلە ئەسلىيەكە، بەشە تايبەتەكەى خۆى فېرى ھاۋرىكانى دەكات و لە فېركردنەشيان بەرپرسىار دەبىت.

- ۶- له کاتی ئەنجامدانی رۆلی خۆیان به بایه‌خه‌وه گۆی له هەر ئەندامیکی گروپه‌که ده‌گریت.
- ۷- قوتابی له کومه‌له‌که‌ی لایه‌نگیری خۆی بۆ ئەو هاورپیه‌ی دهرده‌خات، که ئەرکه‌که‌ی بۆ پوونده‌کاته‌وه، رابو‌چوونی خۆیشی دهرباره‌ی ئەوه دهرده‌پریت، که هاورپیه‌ی پیشکه‌شیده‌کات.
- ۸- هەر قوتابییه‌ک له کومه‌له‌ئه‌سلییه‌که وه‌لامی ئەو پرسیارانه ده‌داته‌وه، که ئاراسته‌ی ده‌کرین.
- ۹- هەر قوتابییه‌ک پابه‌ندی ئەو رینمایانه ده‌بیت، که پیشکه‌شی ده‌کریت.

له‌میانی ئەوه‌ی پیشکه‌شکرا پوون ده‌بیته‌وه قوتابی ته‌وه‌ری پرۆسه‌ی فیرکردنه، رۆل‌یشی له‌م ستراتیژییه‌دا ئەرینی و کارایه، چونکه خۆی هه‌ولده‌دات به‌ دوا‌ی زانیاریدا بگه‌ریت و بگاته چاره‌سه‌ر و شیکردنه‌وه‌ی پرسیاره‌کان و چالاککردنی ئەزموونه‌کانی پیشووتر و گریدان و به‌ستنه‌وه‌یان به‌ ئەزموونه‌کان و هه‌لو‌یسته نوینه‌کانه‌وه، چونکه ئەو هه‌میشه له‌ گه‌ران و سه‌رنجداندا، پیچه‌وانه‌ی رۆلی قوتابی له‌ رینگه‌کانی وانه‌وتنه‌وه‌ی ئاسایی رۆلی ته‌نها له‌سه‌ر وه‌رگرنتی زانیارییه‌کان و ئەزبه‌رکردنیان ر‌اوه‌ستاوه، بی‌ئوه‌ی هه‌ول‌ی گه‌ران به‌ دوا‌ی زانیاریدا بدات و به‌ هه‌لو‌یسته نوینه‌کانه‌وه‌ی ببه‌ستنه‌وه (المطوق، ۲۰۱۳، ۳۲).

د- ئامانجه‌کانی ستراتیژییه‌تی جیکسو:

ئامانجه‌کانی ستراتیژییه‌تی جیکسو له‌م خالانه‌ی خواره‌وه‌دا کورت و پوختکراوته‌وه:

- ۱- جه‌خت له‌سه‌ر کاری به‌ کومه‌لی چالاک ده‌کاته‌وه، چونکه فیرخو‌ازان بابته و سه‌رچاوه جیاوازه‌کان له‌ شرو‌قه‌کردن و ر‌افه‌کردنی ئەو ئەزموونه‌ به‌کارده‌هینن، که ئەنجامیانداوه، سه‌ریاری بوونیان له‌ناو کومه‌له‌ی شاره‌زایان و به‌ده‌سته‌هینانی زانیاری دیاریکراو له‌میاندا، پاشان گه‌یاندنی به‌وانه‌ی دیکه به‌ به‌کاره‌ینانی ستراتیژییه مه‌عریفیه‌کانیان، یان سه‌رووی مه‌عریفیه‌کان له‌ پیناو تیگه‌یشتن و فیربوون.
- ۲- یارمه‌تی ماموستا ده‌کات شاره‌زا بیت و که‌سایه‌تی تایبه‌تی خۆی هه‌بیت و له‌ سه‌رکردایه‌تیکردنی تپه‌کان، به‌رپرس‌یاریتی بگه‌رته‌ئسته‌و، چونکه ئەو گۆی له‌وانه‌ی دیکه ده‌گریت و وانه‌یان پ‌ی ده‌ل‌یته‌وه و ده‌که‌ویته به‌ر ل‌ی‌پ‌چینه‌وه و به‌ ویزدانی کارلیک ده‌کات و ئەنجامه‌کانیش پوختده‌کاته‌وه و ده‌گاته ئاستی گه‌شتاندن.
- ۳- کارا و چالاک کردنی هه‌ردوو لای میثکی فیرخو‌ازان له‌ میانی کارلیکی له‌ کومه‌له‌کان و شیکردنه‌وه‌ی کیشه و گرفت‌ه‌کان و ر‌او‌ی‌ژکردن به‌وانه‌ی دیکه و به‌شداریکردن به‌ ئاو‌یته‌بوون له‌ناو کومه‌له‌ و به‌کاره‌ینانی عه‌قل و بیرکردنه‌وه له‌ مشتومر و گفتوگۆکاندا (سلطان و محمد، ۲۰۲۴، ۹۸-۹۹).
- ۴- به‌ده‌سته‌هینانی ئەکادیمی.
- ۵- ل‌ی‌بو‌رده‌ی و قبولکردنی فره‌ه‌نگی.
- ۶- په‌ره‌پیدانی توانا‌کانی کومه‌ل‌ایه‌تی (الشمری، ۲۰۱۹، ۱۱۵).

دووه‌م: ده‌ستکه‌وت:

أ- ده‌ستکه‌وتی خویندن:

ده‌ستکه‌وتی خویندن په‌یوه‌ندییه‌کی زۆری به‌ زیره‌کی گه‌شتیه‌وه هه‌یه، زانایان له‌ سالی (۱۹۰۴) هوه ده‌ستیان به‌ ل‌ی‌کۆل‌ینه‌وه کردوه له‌سه‌ری، ئەوه‌ش کاتیک وه‌زاره‌تی مه‌عاریفی فره‌هنسی داوا‌ی له‌ (بینی Binet) کرد، که له‌گه‌ل ل‌ی‌ژنه‌یه‌ک به‌ هاوبه‌شی ل‌ی‌کۆل‌ینه‌وه له‌سه‌ر کیشه‌کانی فیرکردنی مندالانی دواکه‌وتوو له‌رووی خویندنه‌وه بکه‌ن، له‌ کاته‌وه زانایانی دهررو‌زانی و په‌روه‌ده بایه‌خیان به‌ ل‌ی‌کۆل‌ینه‌وه‌ی په‌یوه‌ندی نیوان زیره‌کی و ده‌ستکه‌وتی خویندندا، له‌مه‌شدا تاقیکردنه‌وه‌ی زیره‌کیان به‌کاره‌ینا، له‌ سۆنگه‌ی ئەوه‌ی بایه‌خیکی زۆری له‌ ده‌ستتیشانکردنی هوی لاوازی ئاستی قوتابی و هه‌ول‌ی چاره‌سه‌رکردنی ئەو هۆیانه‌ی له‌خۆده‌گرت، په‌یوه‌ندی نیوان زیره‌کی و فیربوون، په‌یوه‌ندییه‌کی گه‌وره‌یه، به‌لگه‌ی ئەوتوش له‌سه‌ر ئەو په‌یوه‌ندییه‌ نییه، به‌وه‌ی هه‌ندیک له‌ زانایان پیناسه‌ی زیره‌کی به‌وه ده‌که‌ن، که زیره‌کی توانای فیربوونه، به‌لام ئیستا ئەنجامی ل‌ی‌کۆل‌ینه‌وه و تو‌یژینه‌وه‌کان دانایان به‌وه داناه، هه‌روه‌ها په‌یوه‌ندییه‌کی زۆریش له‌نیوان زیره‌کی و ده‌ستکه‌وتی خویندندا هه‌یه، به‌ نمونه له‌ تو‌یژینه‌وه‌کانی بیرت (Burt) هاوکۆله‌ی په‌یوه‌ستگیری نیوان ده‌ستکه‌وتی خویندن و زیره‌کی گه‌یشته (۷۳.۰) و له‌ تو‌یژینه‌وه‌کانی گۆل‌فین (Golvin) یش

هاوکولکه‌ی په‌یوه‌سنگیری نیوانیان گه‌یشته (۵۸۰۰)، هه‌روه‌ها له‌ توژیینه‌وه‌کانی میله‌ر (Miller) یش گه‌یشته (۵۲۰۰)، ئەم هاوکولکانه‌ش جه‌خت له‌سه‌ر په‌یوه‌ندی نیوان زیره‌کی و فیروون ده‌که‌نه‌وه، ئەم په‌یوه‌سنگیرییه‌ش نابینه‌مایه‌ی سه‌رسامی له‌به‌رئه‌وه‌ی هه‌ندیک له‌ ناوه‌روکی تاقیکردنه‌وه‌کانی زیره‌کی تا ئاستیکی زۆر هاوشیوه‌ی هه‌ندیک له‌ ناوه‌روکی تاقیکردنه‌وه‌ی ده‌ستکه‌وته، به‌تایبه‌تی کاتیک ئەو ناوه‌روکانه‌ی په‌یوه‌ست ده‌بن به‌هه‌ندیک شیوازی کارامه‌ییه‌ی ئەو توانایانه‌ی فیروونی قوتابخانه‌ی به‌هیزیان ده‌کات، وه‌کو توانای زاره‌کی و توانی به‌لگه‌داری، له‌به‌ر رووشنایی ئەمه‌شدا ده‌کریت بلین هاوپیژیه‌ی راسته‌وانه‌ی له‌نیوان زیره‌کی و ده‌ستکه‌وتی خویندن هه‌یه، له‌گه‌ل ره‌چاوکردنی په‌یوه‌ندی زیره‌کی به‌سه‌رکه‌وتن له‌بابه‌ته‌جیاوازه‌کان له‌بابه‌تیکه‌وه‌بو یه‌کیکی دیکه‌گورانی به‌سه‌ردا دیت و وه‌کیکه‌ن، به‌پیی ئەو ئاسته‌ی که‌بابه‌ته‌که‌پئویستی پئیه‌تی، سه‌رباری ئەوه‌ی قوناغه‌کانی فیروکردن پئویستیان به‌ئاستی زیره‌کی به‌رز هه‌یه، ناشیته‌ی ئەوه‌له‌بیر به‌کین، که‌هۆکاری زۆری دیکه‌هه‌ن له‌سه‌رکه‌وتنی خویندن به‌شدارای ده‌که‌ن، وه‌که‌ئوه‌ی له‌نیوان قوتابیاندان ژماره‌یه‌کی به‌رچاو ده‌بینن، که‌توانای ته‌واویان له‌زیره‌کی تیدایه، به‌لام هه‌لومه‌رج و هۆکاره‌کانی دیکه‌ی وه‌کو (تندروستی، هه‌وس - میزاجی، کومه‌لایه‌تی، ئابووری ده‌روونی) ده‌بنه‌کوسپ و به‌به‌ست له‌به‌رده‌میان، به‌وه‌ی له‌خویندن سه‌رکه‌وتن به‌ده‌ست نه‌هینن (المزوغی، ۲۰۱۱، ۹۲).

ب- جوهره‌کانی ده‌ستکه‌وتی خویندن:

۱- ده‌ستکه‌وتی خویندی باش: مه‌به‌ست لێ گه‌یشتنی قوتابیانه‌به‌ئاستیکی بالای خویندن، که‌به‌وه‌کۆله‌گه‌ی به‌ره‌تی داده‌نریت، که‌قوتابخانه‌هه‌ول و ته‌قه‌للا ده‌دات، بو ئەوه‌ی پئی بگات و له‌پیناویدا کار بو دابینکردنی گه‌وره‌ترین و زۆرترین ئامرازه‌هاوهرده‌کراوه‌کان (المدخلات، وه‌کو (پشتگیرییه‌کانی فیروکردن و هۆکار و ئامرازه‌کان- پروونکارییه‌کان)، له‌به‌رئه‌وه‌ی ره‌نگدانه‌وه‌ی واقعی قوتابخانه‌ی و رۆلی سیسته‌می په‌روه‌رده‌له‌پروسه‌ی په‌روه‌رده‌و ژینگه‌ی قوتابخانه‌ی به‌رجه‌سته‌ده‌کات.

۲- ده‌ستکه‌وتی خویندی لاواز: یه‌کیکه‌له‌حاله‌ته‌کانی نه‌گونجانی قوتابخانه‌یی و چه‌مکی وردتر، که‌ئوه‌یش توانای تیگه‌یشتن و وه‌رگرتنی ئەو زانیارییه‌یه، که‌پیشک‌ه‌ش به‌قوتابیانه‌ی ده‌کریت، ئەوه‌ش به‌هۆکاری خودی و پیناگۆجی (زانست و ئسولوه‌کانی وانه‌وتنه‌وه) و کومه‌لایه‌تی و ئابووری، که‌کاریگه‌ری ده‌کاته‌سه‌ر توانای قوتابیانه‌ی و ایان لێ ده‌کات توانای تیگه‌یشتنیان له‌وه‌به‌رنامه‌ی فیروکارییه‌نه‌بیته، که‌پیشک‌ه‌شیان ده‌کریت، ئەمه‌ش ناچاریان ده‌کات بو ئەوه‌ی سالیکی دیکه‌ش له‌هه‌مان پۆل بخوینن، یان هه‌ر به‌ته‌واوی ده‌ستبه‌رداری خویندن ببن و وازی لێهینن. ❖ وه‌کو ئامازه‌یه‌که‌: ده‌ستکه‌وتی خویندی مامناوه‌ندیش ده‌چیته‌ناو ده‌ستکه‌وتی خویندی باشه‌وه، چونکه‌ سه‌رکه‌وتنی خویندی لێ دیته‌به‌ره‌م، که‌ده‌کریت قوتابی له‌گه‌ل قوتابیانی خاوه‌ن ده‌ستکه‌وتی باش بگوازنه‌وه‌بو سالی داهاوتو، واته‌قوناغیکی دیکه‌(توفیق و جمعة، ۲۰۱۸، ۴۱).

ج- گرنگی ده‌ستکه‌وتی خویندن:

- گرنگی ده‌ستکه‌وتی خویندن له‌م خالانه‌ی خواره‌وه‌دا روون ده‌بیته‌وه:
- ۱- ئاستی ده‌ستکه‌وتی قوتابی له‌رووی جووری و چه‌ندایه‌تییه‌وه‌ده‌ده‌خات له‌میانی وه‌رزی خویندی دیاریکراو.
  - ۲- ئاستی ئەو ده‌ستکه‌وته‌روون ده‌کاته‌وه‌که‌قوتابی له‌ئهنجامی فیروونی قوتابی به‌ده‌ستی هیناوه.
  - ۳- پیژه‌و بری ئەو ئامانجانه‌ی فیروکردن دیاری ده‌کات که‌قوتابی به‌دیاریکراوی له‌بابه‌تیکی خویندن به‌ده‌ستییه‌ناوه.
  - ۴- زانیی ئەزمونه‌کانی قوتابی، که‌له‌کاتی پروسه‌ی خویندن به‌ده‌ستییه‌ناوون و فیروبوون.
  - ۵- زانیی ئاراسته‌گه‌شه‌ییه‌کانی قوتابی.
  - ۶- ئەنجامه‌خاوازه‌وه‌کانی قوتابی له‌خۆده‌گریت.
  - ۷- ئەنجامی کوتابی چۆنایه‌تی و چه‌ندایه‌تی له‌خۆده‌گریت، که‌ئاستی قوتابی و نمره‌ی پیشک‌ه‌وتن یان دواکه‌وتنی له‌رووی خویندنه‌وه‌ده‌ده‌خات.
  - ۸- بر و پیژیه‌ی زانی و زانیارییه‌کان و ئەو کارامه‌ییه‌ی له‌کاتی فیروونی بابته‌کانی خویندن فیریان بووه‌ده‌ستنیشاندەکات.

۹- بر و ریژدی چالاکى و توانای به خشر او له لایهن قوتابییه وه له پرۆسهی فیروون و فیرکردن دهستنیشاندهکات.
۱۰- ئاستی سه رکه وتن، یان شکستی قوتابی له به دهستهینانی زانیارییهکان و تیگه یشتن و پیاده کردنیان رووندهکاته وه (عبدالرزاق، ۲۰۲۰، ۶۰۴-۶۰۵).

د- هه لسه نگاندى دهسته وتى خویندن:

۱- تاقیکردنه وه کانی دهسته وتى کۆدکراو: که تابییه تمه ندییه سايکۆمه ترییه کانی (راستگۆی و جیگیری) تیدا دابین دهکریت.

۲- تاقیکردنه وه قوتابخانه ییه تیکه به سته (التلازمیه) واتای په یوه ست بوونی یه که م به وهی دواى خۆیه وه بی ئه وهی له یه کتری دابیرین، کۆتایی یان پیشه کی و پاشه کییه کان، که تیدا تابییه تمه ندییه سايکۆمه ترییه کانی (راستگۆی و جیگیری) فه راهم دهکریت و به پیتی ههنگاوی زانستی دیاریکراو ئاماده دهکریت و به پیتی خسته ی خه سلته کانییه دهستنیشان دهکریت (نه خسه ی بژارده یی) (عبدالرزاق، ۲۰۲۰، ۶۰۵).

۲-۲ توێژینه وه که کانی پیشوو:

ژماره یه ک توێژینه وه که هه ن لهبارهی ستراتیژی جیکسو، له وانه:

۱- توێژینه وه که ی (اسد، ۲۰۱۸)

ناونیشان: کاریگری به کارهینانی ستراتیژی جیکسو (Jigsaw) فیروونی هاوبه شی له سه ر دهسته وتى خویندى قوتابیانی پۆلی پینجه می بنه رته ی له بابه تی زانستدا.

ریبازی توێژینه وه که: نیمچه ئه زموونی

نموونه ی توێژنه وه ی: (۸۰) قوتابی

ئامرازی به کارهینراو: تاقیکردنه وه ی دهسته وت.

ئه نجام: جیاوازییه کی گرنگی ئاماری هه یه له نیوان تیکرای نمره کانی قوتابیانی گروپی ئه زموونی و گروپی کۆنترۆل له تاقیکردنه وه ی پاشه کی ئه نجامدرا، له به رژه وه ندی گروپی ئه زموونی بوو.

۲- توێژینه وه که ی (الخفاجی، ۲۰۱۶)

ناونیشان: کاریگری ستراتیژی جیکسو (Jigsaw) له سه ر دهسته وتى قوتابیانی کچان له پۆلی چوارهم زانستی و پالنه رهیان به ره و زانستی بابه تی زینده زانی.

ریبازی توێژینه وه که: ئه زموونی.

نموونه ی توێژنه وه ی: (۷۰) قوتابی

ئامرازی به کارهینراو: تاقیکردنه وه ی دهسته وت.

ئه نجام: جیاوازییه کی ئاماری به رچاو له ئاستی گرنگی (۰.۰۵) له نیوان تیکرای نمره ی قوتابیانی گروپی ئه زمونی و گروپی کۆنترۆل له تاقیکردنه وه ی دهسته وتدا هه یه، له به رژه وه ندی گروپی ئه زمونی.

۳- پیکاریی توێژینه وه که:

توێژهران بۆ هیتانه دی ئامانجه کانی توێژینه وه که یان ژماره یه ک ریکاریان ئه نجامدا، له پروی میتۆدی توێژینه وه که، هه لبژاردنی نه خسه سازیکردنی ئه زموونی توێژینه وه که، دهستنیشانکردنی کۆمه لگه ی توێژینه وه که و نموونه که ی، هاوسهنگی هه ردو و کۆمه له که له هه ندیک گۆردراوی کاریگر، جگه له ئاماده کردنی پیداو یستیه کانی توێژینه وه و ئامرازه کانی و پیاده کردنی ئه زموونی و چاره سه ری ئاماری به کارهینراو.

۳-۱ میتۆدی توێژینه وه که:

میتۆد، یان ریبازی ئه زموونی له سه ر تیبینی کردنی ورد و تۆکمه و ریکوپیک به پیتی نه خسه کارییه کی پروون و ره وان راوه ستاوه، که تیدا گۆردراوه سه ره به خۆکان و پاشکۆکان دهستنیشان دهکرین (علیان، ۲۰۰۸، ۵۳).

۲-۳ دیزاینی توئیژینه وه که:

نه خشه ساز (دیزاین)ی ئەزموونی گۆرپینیکی به ئەنقەست و ریکوپیکیه بۆ مەرجه دیاریکراوه کانی رووداویک، له گەڵ تییینی کردنی ئەو گۆرپانانی له هەمان رووداوا روودەدەن و شروقه دەکرین (ملحم، ۲۰۰۲، ۳۸۸).
توئیژەران دیزاینی ئەزموونیان بۆ هەردوو گروپی ئەزموونی و کۆنترۆلکراو بەکارهینا، پاشان زانیی کارێگەرییان له سەر گۆرپراوی پاشکۆی (دەستکەوتی خویندن) له تاقیکردنەوهی پاشەکی، وهک ئەوهی له شیوهی (۱.۳) روونکراوه تهوه:

کۆمه له	گۆرپراوی سەر به خۆ	گۆرپراوی پاشکۆ	تاقیکردنەوهی پاشەکی
ئەزموونی	ستراتیژی جیکسو	دەستکەوتی خویندن	دەستکەوتی مەعریفی
کۆنترۆلکراو	ریگای ئاسایی		

شیوهی (1.3) نه خشه سازیکردنی ئەزموونی توئیژینه وه که

۳-۳ کۆمه لگه ی توئیژینه وه که:

کۆمه لگه ی توئیژینه وه بریتیه له و تاک یان که سانه ی، که بابەتی کیشە ی توئیژینه وه که پیکدهینن، ئەوانه ش هەموو رەگەزە پە یوه ندیاردە کانی به کیشە ی لیکۆلینه وه که، که توئیژەر کۆشش بۆ ئەوه دەکات ئەنجامه کانی لیکۆلینه وه که یان به سەر دا بگشتیتیت (عباس و نوفل اخرون، ۲۰۱۵، ۲۱۷). بۆیه توئیژەران په نایان برده به سەردانیکردنی به رپوهه رایه تیی په روه رده ی ناوه ندی هه ولیر به مەبه ستی به دەستیه تانی زانیاری په یوه ست به کۆمه لگه ی توئیژینه وه که ی، که کۆمه لگه ی توئیژینه وه که ی له (۵۶) قوتابخانه ی ئاماده یی حکومی رۆژ پیکدهات و هەموو قوتابیانی پۆلی دهیه می وێژیه ی له ناوه ندی پارێزگای هه ولیر گرتەوه، که ژماره یان گه یشته (۱۹۰۲) قوتابی بۆ سالی خویندنی (۲۰۲۴-۲۰۲۵)، پیکهاتبوون له (۸۸۹) قوتابی کور و (۱۰۱۳) قوتابی کچ به سەر ئەو قوتابخانه دا دابه شکرابوون.

۴-۳ بژاردە ی توئیژینه وه که:

توئیژەران نمونه ی توئیژینه وه که یان له قوتابیانی پۆلی دهیه می وێژیه ی له ئاماده یی ئازادی کورپان هه لبژارد، که سەر به به رپوهه رایه تی په روه رده ی ناوه ندی هه ولیر بوو به رپگه ی هه رمه کی هۆبه ی (ب) یان هه لبژارد، بۆ کۆمه له ی ئەزموونی، هۆبه ی (أ) یش بۆ کۆمه له ی کۆنترۆلکراو ژماره ی تاکه کانی نمونه ی توئیژینه وه که (۴۸) قوتابی مایه وه، که (۲۵) قوتابی بۆ کۆمه له ی ئەزموونی و (۲۳) قوتابی بۆ کۆمه له ی کۆنترۆلکراو، دوا ی دوورخسته وه ی قوتابییه دهرنه چوه کانی سالی پيشوو، ژماره یان (۹) قوتابی بوون. وهک ئەوهی له خسته ی (۱.۳) روونکراوه تهوه:

خسته ی (۱.۳) دابه شکردنی تاکه کانی بژاردە ی توئیژینه وه که له سەر هەردوو کۆمه له ی توئیژینه وه که

کۆمه له	هۆبه	ژماره ی قوتابیان به رله دوورخسته وه	ژماره ی قوتابیانی دوورخراوه	ژماره ی قوتابیانی دوا ی دوورخسته وه
ئەزموونی	ب	29	4	25
کۆنترۆلکراو	ا	28	5	23
کۆی گشتی		57	9	48

۵-۳ هاوتاکردنی هەردوو گروپه که (ئەزموونی و کۆنترۆلکراو)

هەردوو توئیژەران گروپی ئەزموونی و کۆنترۆلکراویان هاوتاکرد له چه ند گۆراویک، له وانه: دەستکەوتی زانیاری پیشوو له بابەتی میژوو، ته مەنی قوتابیان به مانگ، ئاستی زیره کی، ئینجا هەردوو توئیژەران دەستیانکرد به

جیبه جیکردنی ستراتژی جیکسو له سهر تاکه کانی نمونه ی توژیینه وه که، دوی ئه وه ی شیکردنه وه بۆ ئه نجامه کان کرا به دیارکه وت، که گروپی ئه زمونی و گروپی کۆنترۆلکرا و هیچ جیاوازییه کی به لگه داری ئاماری له نیوانیادا نییه له گۆراوه کانی دهستکه وتی زانیاری پینشو له بابته میژوو و ته من و ئاستی زیره کیان، خسته ی ژماره (۲.۳) ئه مانه روونده کاته وه:

خسته ی ژماره (۲.۳) ئه نجامه کانی تاقیکردنه وه ی بۆ دوو بژاردی سهر به خو له هاوتاکردنی ههردوو گروپی (ئهمونی و کۆنترۆلکراو)

بواره کان	کومه له کان	ژماره	ناوه ندی ژمیتره یی	لادانی پینوه ی	به های (T-test) ی		نمره ی نازاد	به لگه دار
					هه ژماره کراو	خسته یی		
ته من	ئهمونی	25	188.72	4.92	1.958	2.010	46	به لگه دار نییه
	کۆنترۆلکرا و	23	191.30	4.14				
نمره ی زیره کی	ئهمونی	25	33.28	7.86	0.207	2.010	46	به لگه دار نییه
	کۆنترۆلکرا و	23	32.78	8.82				
تاقیکردنه وه ی زانیاری پینشو	ئهمونی	25	18.28	2.52	0.685	2.010	46	به لگه دار نییه
	کۆنترۆلکرا و	23	23.52	3.62				

۶.۳ پیدایه یستیه کانی توژیینه وه:

۱- دیاریکردنی بابته ی خویندن:

له کاتی ئه نجامدانی ئهمونی توژیینه وه که که، سێ به ش دیاریکرا (به شی پینجه م و به شی شه شه م و به شی هه وته م) بۆ ههردوو گروپی ئهمونی و کۆنترۆلکراو له په رتووکی میژوو ی پۆلی دهیه می ویزه یی.

۲- دیاریکردنی ئامانجه رهفتارییه کان:

توژهران ئامانجه رهفتارییه کانیا ن دارشت ئه ویش به پشت به ستن به پۆلینی بلومی مه عریفی، ژماره ی ئامانجه کان گه یشته (۴۰) ئامانج، (۱۴) ئامانجیا ن له ئاستی به بیرهاته وه بوو، (۱۲) ئامانجیا ن له ئاستی تیگه یشتن بوو، (۴) ئامانجیا ن له ئاستی جیبه جیکردن بوو، (۱۰) ئامانجیا ن له ئاستی شیکردنه وه بوو پاشکۆی ژماره (۱).

۳- ئاماده کردنی پلانی وانه وتنه وه:

توژهران (۴۸) پلانی وانه وتنه وه یان ئاماده کرد بۆ ههردوو گروپی ئهمونی و کۆنترۆلکراو، که بۆ هه ر گروپه ک ههفته ی سێ به شه وانه ده خویندرا. پاشکۆی ژماره (۲).

۷-۳ پینوه ی توژیینه وه که: تاقیکردنه وه ی دهستکه وت:

أ. دهستنیشانکردنی ئامانجه کانی تاقیکردنه وه که:

ئامانجی تاقیکردنه وه ی دهستکه وت له م توژیینه وه یه دا بریتییه له دیاریکردنی ئاستی پینشکه وتنی قوتابیانی پۆلی دهیه می ویزه یی له روی زانیاری، چه مک و شاره زاییه کان، هه ر سێ به شی کتیبی میژوو ی شارستانیه تییه کان بۆ سالی خویندنی (۲۰۲۴-۲۰۲۵).

ب. دهستنیشان کردنی ئاستی پرسیاره کانی تاقیکردنه وه که:

توژهران پرسیاره کانی تاقیکردنه وه ی دهستکه وتی خویندن به پشتبه ستن به چوار ئاست ئاماده کرد، له بواری مه عریفی به پینی پۆلینکردنی بلوم بوو، وه ک ئه وه ی له (پاشکۆی ژماره ۳) روونکراوه ته وه.

ج. دارشتنی بره کانه کانی تاقیکردنه وه که:

توژهر بۆیه تاقیکردنه وه ی بابته تییه کانی هه لپژارد، چونکه بابته تی بوون و گشتگیری و هه مه لایه نه یان له خو ده گرت، جگه له وه ی یه کیکه له و تاقیکردنه وه ی زۆرترین جیگیربوونی له بریاره کانی و به ربلاوی و به کاره یانی هه یه، به تایهت له قوناغه کانی خویندنی بنه په تی و ئاماده یی و زانکۆیی، ههروه ها له به ره ئه وه ی ناکه ویته ژیر کاریگه ربی خودی پشکینه ر، یان راستکه ره وه و باری دهروونی، یان ئه وه هه لومه رجه ی خودی پشکینه ر پیندا تیده په ریت، به جیاوازیی پشکینه ریش

ب. پشکنین و راستکردنه وهی تاقیکردنه وه:

تویژهران وه لاملی قوتابیانی ههردوو کۆمه لهی تویژینه وه که ی پشکنی و راستکردنه وه، به پشتبسته سن به وه لامله نمونه ییه کان (پاشکوی ٤)، ههروه ها تویژهر یه ک نمره ی بۆ هه ر برگه یه ک دیاریکرد، که وه لامله که ی دروست بیت، سفیش بۆ هه ر برگه یه ک، که وه لامله که ی هه له بیت، تاقیکردنه وه که به شیوه کۆتاییه که ی له (٣٥) برگه پیکهات، به مهش ئەو نمره ی قوتابی به دهستی دههینت له نیوان (٠ - ٣٥) نمره دایه، (پاشکوی ٥).

٨.٣ راستیتی تاقیکردنه وه که:**أ. راستیتی رواله تی:**

راستگویی تاقیکردنه وه ئاستی شیاوی تاقیکردنه وه که یه بۆ پیوانه کردنی ئامانج یان لایه نیکی دیاریکراوی دیارده پیوانه کراوه که (أبو جادو، ٢٠١٤، ٣٩٩).

به مه به سستی دلنیا بون له راستگویی رواله تی تاقیکردنه وه، بۆ هینانه دی راستگویییه که ی تویژهر تاقیکردنه وه ی دهسته که وتی خویندنی ئاماده کرد، که ژماره ی برگه کانی (٤٠) برگه بوو، برگه ی تاقیکردنه وه که ییشی خسته به رده سستی کۆمه لیک له شاره زایان و تاییه تمه دانی ریگه کانی وانه وتنه وه و پیوانه کردن و هه لسه نگاندنی بابه تی میژوو (پاشکوی ژماره ٦)، ئەوهش به مه به سستی وهرگرتنی رابوؤ چوونه کانیان دهر باره ی شیاوی برگه کانی تاقیکردنه وه که له پیوانه کردنی ناوه رۆکی چه مه زانستییه کان، له بهر رۆشنایی ئامانجه رهفتارییه کان، له بهر رۆشنایی رابوؤ چوون و تینینی دادوهران و شاره زایان تویژهر هه ندیک هه موار کردنه وه ی به سه ر به شیک له برگه کاند هینا و به ریزه ی ریکه وتنی (٨٠٪) و زیاتری پیوه ری په سه ند کردنی برگه و دوا ی وهرگرتنی رابوؤ چوونی دادوهران و هه موار کردنه وه کان (٤٠) برگه به بی سه رینه وه و لادان له گه ل هه موار کردنه وه یه کی که می هه ندیک برگه یان بریاری له سه ر راستگویییه که ی درا.

ب- راستگویی ناوه رۆک:

مه به سستی له راستگویی ناوه رۆک، نمره ی نواندنی به نده کانی ئامراز و پیکهاته بریار له سه ر دراوه کانی یان پلانی وانه وتنه وه یا خود بابه تی خویندنه (عطیفة، ٢٠١٢، ٢٦٤). تویژهران لیکۆلینه وه ی له راستگویی ناوه رۆکی تویژینه وه که ی کرد، ئەوهش له میانی خسته نه روی خسته کان و خسه له ته کان، له گه ل برگه کانی تاقیکردنه وه که و لیستی ئامانجه رهفتارییه کان بۆ به رده سستی ژماره یه ک له شاره زایان و تاییه تمه ند و پسپۆرانی بابه تی میژوو و تاییه تمه ندانی پیوانه کردن و هه لسه نگاندنی پرۆگرامه کان، بۆ دلنیا بون له شیاوییه که ی ویرای ئەوه ی تویژهر به پیی نه خسه ی تاقیکردنه وه، تاقیکردنه وه که ی دارشت و بونیدنا، ئەوهش به پشتبسته سن به و ئامانجه رهفتارییه ی له بابه تی خویندنه که دهرهینرا، ریزه یه کی به رزی له ریکه وتن له ئاستی شیاوی برگه کاند هه بوو، به جوړیک شاره زایان ریکه وتن له سه ر هیشته وه ی هه موو برگه کان به بی هه موار کردنه وه ش.

٩.٣ جیه جیکردنی تاقیکردنه وه ی دهسته که وت له سه ر نمونه یه کی سۆسه کاری (عینه الاستطالعیة):

به مه به سستی زانیی روون و رهوانی برگه کانی تاقیکردنه وه که و ئاستی ناسته نگیییه که ی و به هیزی جیاوازییه که ی و کارای جیگره وه هه له کانی و هاوکۆله ی جیگری و ئەو کاته ی له وه لامدانه وه خایاندوویه تی، تویژهران تاقیکردنه وه که یان له سه ر نمونه یه کی سۆسه کاری له قوتابیانی پۆلی دهیه می ویزه یی له قوتابخانه ی ئاماده یی (ئهحمه دی خانی و دارینی کورن) له ریکه وتی ٢٠٢٥/٣/٤ جیه جیکرد، که هه مان خسه له تی نمونه ی تویژینه وه که یان هه بوو، ژماره ی قوتابیانی نمونه ی راپرسی (١١٥) قوتابی بوو، تویژهران کاتی کۆتایی قوتابیانی نمونه ی راپرسیه که یان تومار کردن هه ر خوشیان چاودیرییان کردن، دوا ی کۆتاییهاتی پیاده کاری تاقیکردنه وه که، دهره که وت ئەو کاته ی له وه لامدانه وه ی هه موو برگه کان خایاندوویه تی له نیوان (٢٥-٣٥) خوله کدا بوو، به ناوه نده ریزه ی (٣٠) خوله ک به کارهینانی ئەم هاوکیشیه ی خواره وه:

کاتی قوتابی یه که م+ کاتی قوتابی دووم+ کاتی قوتابی سنیهم +..... تاد

ناوه نده ی کات =

ژماره ی گشتی قوتابیانی

أ. شیکردنه‌وهی ناماری برگه‌کانی تاقیکردنه‌وهکه

مه‌به‌ست له شیکردنه‌وهی برگه‌کانی تاقیکردنه‌وهکه‌یه بۆ سه‌لماندنی شیایوی هر برگه‌یه‌ک و باشتکردنی جۆره‌که‌یه‌تی له میانی دۆزینه‌وه و ئاشکراکردنی برگه زۆر لاوازه‌کانی یان ئه‌وانه‌ی جیاوازی نین، یاخود به جیگره‌وه‌ی باش دانانرین و دوورخستنه‌وه‌ی ئه‌و برگانه‌ی به‌که‌لک نایه‌ن (علام، ۲۰۰۶، ۱۱۲).

تویژهر وه‌لامه‌کانی نمونه‌ی راپرسی راستکرده‌وه، که ژماره‌یان (۱۱۵) وه‌لام بوو و به شیوه‌یه‌کی داکشان و به‌پیتی نیشانه‌ی گشتی تاقیکردنه‌وه‌که نمره‌ی قوتابییانی ریکخست، پاشان هاوکیشه‌ی ریزه‌ی سه‌دی هه‌ژمارکرد (۲۷٪) بوو، مه‌به‌ستمان له ریزه‌ی سه‌دی قوتابییان، ئه‌وانه‌یه وه‌لامی پرسیاره‌کان به شیوه‌یه‌کی راست و دروست ده‌ده‌نه‌وه (ملحم، ۲۰۱۲، ۲۳۷). به‌مه‌ش تویژهر (۳۱) قوتابی به‌ده‌سته‌پینا، که نوینه‌رایه‌تی کۆمه‌له‌ی بالا ده‌که‌ن و (۳۱) قوتابی دیکه‌ش که نوینه‌رایه‌تی کۆمه‌له‌ی خواره‌وه ده‌که‌ن، پاشان گرانی و ئاسانی برگه‌کان و هیزی جیاکردنه‌وه‌یان و کارایی جیگره‌وه هه‌له‌کانیشی به‌م شیوه‌یه‌ی خواره‌وه ریکخست:

ب. هاوکۆله‌ی گرانی و ئاسانی برگه‌کان:

تویژهران هاوکۆله‌ی گرانی هر برگه‌یه‌کی له برگه‌کانی تاقیکردنه‌وه‌ی ده‌ستکه‌وت به به‌کاره‌ینانی هاوکیشه‌ی تایبه‌ت به خۆی هه‌ژمارکرد، بینی به‌هاکه‌ی له‌نیوان (۰.۲۶ - ۰.۵۵) دایه، ئه‌مه‌ش واتای ئه‌وه‌یه برگه‌کانی تاقیکردنه‌وه‌که په‌سه‌ند و شیاون، جگه له پینچ برگه‌ی (۲۱ و ۲۷ و ۳۶ و ۳۷ و ۴۰) نه‌بیت به جیاوازی داده‌نرین، له‌به‌رئه‌وه‌ی له‌ناو سنووری په‌سه‌ندکرادا نین بۆیه لادران. بولمیش پینوایه تاقیکردنه‌وه کاتیک باش ده‌بیت، ئه‌گه‌ر هاوکۆله‌ی گرانییه‌که‌ی (صعوبتها) له‌نیوان (۰.۲۰ - ۰.۸۰) بیت (Bloom, 1971, 66)، پاشان هاوکۆله‌ی ئاسانی هر برگه‌یه‌کیش له برگه‌کانی تاقیکردنه‌وه‌ی ده‌ستکه‌وتی خویندنی به به‌کاره‌ینانی ئه‌م هاوکیشه‌یه‌ی خواره‌وه هه‌ژمارکرا:

هاوکیشه‌ی ئاسانی = ۱ - هاوکۆله‌ی گرانی

ج. هیزی جیاکاری برگه‌کان:

تویژهران هاوکیشه‌ی هیزی جیاوازی پیاده و جینه‌جیکرد، دای هه‌ژمارکردنی هیزی جیاوازی هر برگه‌یه‌ک له برگه‌کانی تاقیکردنه‌وه‌که، که به‌های هاوکۆله‌ی جیاوازیی برگه شیواه‌کان له‌نیوان (۰.۲۳ - ۰.۵۵) بوو، جگه له پینچ برگه‌ی (۲۱ و ۲۷ و ۳۶ و ۳۷ و ۴۰) نه‌بیت له تاقیکردنه‌وه‌که لادران، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی جیاوازی بون، هیزی جیاوازیشیان له‌نیوان (۰.۰۶ - ۰.۱۹) بوو (خشته‌ی ۵.۳)، ئه‌مه‌ش واتای ئه‌وه‌یه برگه‌کانی تاقیکردنه‌وه‌که له‌نیوان هه‌ردوو کۆمه‌له‌ی (بالاو خواره‌وه) جیاوازی بون، هر برگه‌یه‌کی تاقیکردنه‌وه‌ش توانای جیاوازییه‌که‌ی گه‌یشه‌ته (۰.۲۰) یان زیاتر به برگه‌یه‌کی باش داده‌نریت، به‌لام ئه‌گه‌ر جیاوازییه‌که‌ی سفر یان نه‌رینی بوو، ئه‌وکاته پێویسته ئه‌و برگه‌یه له تاقیکردنه‌وه‌که بسردریته‌وه‌و لابدریت (علام، ۲۰۰۷، ۲۵۶).

خشته‌ی (۵.۳) هاوکۆله‌ی گرانی و ئاسانی و ریزه‌ی جیاکاری له تاقیکردنه‌وه‌ی ده‌ستکه‌وت

ژماره‌ی برگه‌ی	هاوکۆله‌ی گرانی	هاوکۆله‌ی جیاکاری	ژماره‌ی برگه‌ی	هاوکۆله‌ی گرانی	هاوکۆله‌ی جیاکاری	ژماره‌ی برگه‌ی	هاوکۆله‌ی گرانی	هاوکۆله‌ی جیاکاری
1	0.52	0.26	16	0.39	0.32	31	0.47	0.35
2	0.44	0.35	17	0.53	0.23	32	0.44	0.55
3	0.35	0.26	18	0.55	0.26	33	0.44	0.35
4	0.39	0.39	19	0.40	0.23	34	0.45	0.58
5	0.44	0.23	20	0.39	0.45	35	0.47	0.29
6	0.55	0.26	21	0.81	0.19	36	0.81	0.13
7	0.44	0.42	22	0.53	0.29	37	0.82	0.10
8	0.47	0.35	23	0.39	0.39	38	0.26	0.26
9	0.45	0.39	24	0.35	0.26	39	0.34	0.23
10	0.47	0.55	25	0.42	0.39	40	0.87	0.06
11	0.37	0.42	26	0.55	0.32			
12	0.48	0.45	27	0.81	0.06			
13	0.44	0.29	28	0.55	0.32			
14	0.48	0.32	29	0.56	0.23			
15	0.52	0.26	30	0.45	0.26			

د. کارایی جیگروهه ههلهکان:

به کارهینانی هاوکیشه‌ی کارایی جیگروهه ههلهکانی هه‌موو بره‌گه‌کانی پرس‌سیاره‌که به هه‌لبژاردن له‌چهند بژاردیه‌یک بینی، که کارایی جیگروهه‌کان له‌نیوان (۰.۰۲ - ۰.۲۳) و کارایی هه‌موو جیگروهه‌کان له‌ئاستیکی په‌سهند دهن، ئه‌گه‌ر نه‌رینی یان که‌متر بن له (۵٪) (النبهان، ۲۰۰۴، ۱۹۶). ئه‌م‌ش واتای ئه‌ویه هه‌ر جیگروهه‌یه‌یک له‌جیگروهه هه‌له‌کان له‌سه‌رجه‌م بره‌گه‌کان په‌سند و باش و سه‌رنج‌راکیش بوون (پاشکوی ژماره 7).

ه. جیگیری تاقیکردنه‌وه:

بۆ هه‌ژمارکردنی جیگیری تاقیکردنه‌وه‌ی ده‌ستکه‌وتی خویندن، توێژه‌ران تاقیکردنه‌وه‌ی هه‌رمه‌کی له‌سه‌ر نمونه‌یه‌کی سه‌سه‌کاری (عینه‌ استطلاعیة) له‌ ده‌روه‌ی نمونه‌ی توێژینه‌وه‌که ئه‌نجامدا، پیکهاتوه له (۴۰) کوتابی، له‌ ئاماده‌یی (نه‌مرانی و دارینی کوران) سه‌ر به‌ په‌روه‌ده‌ی ناوه‌ندی هه‌ولیز ریکه‌وتی ۲۰۲۵/۳/۲۵ جیبه‌جیکرد، به‌ به‌کارهینانی (هاوکیشه‌ی کیودر ریتشاردسون-۲۰ Kuder Richardson)، به‌های هاوکلکه‌ی جیگیری ژمی‌ردراو گه‌یشه (۰.۸۷)، که‌ په‌سندکراو و باشه، به‌م جو‌ره تاقیکردنه‌وه‌که ئاماده‌ی جیبه‌جیکردن بوو و بره‌گه‌کانی به‌شیوه‌ی کوتایی (۳۵) بره‌گه بوون توێژه‌ران له‌سه‌ر گروهی ئه‌زمونی و کۆنترۆلکراو له‌ ریکه‌وتی (۲۰۲۵/۴/۸) جیبه‌جیکرد.

۱.۳ هه‌نگاوه‌کانی ریکارییه‌کانی توێژینه‌وه‌که:

- ۱- توێژه‌ران تاقیکردنه‌وه‌ی ده‌ستکه‌وتی خویندنیان له‌سه‌ر کوتابییانی هه‌ردوو گروهی توێژینه‌وه‌که (ئه‌زمونی و کۆنترۆلکراو) له‌ ریکه‌وتی (۲۰۲۵/۴/۸) پیاده‌کرد و تاقیکردنه‌وه‌که‌ی به‌ پیدانی یه‌ک نمره بۆ وه‌لامی راست و سفیریش بۆ وه‌لامی هه‌له‌ یان به‌جیبه‌ل‌دراو راستکرده‌وه و پیشکێ.
- ۲- جیبه‌جیکردنی ئه‌زمونه‌که له‌ ریکه‌وتی (۲۰۲۵/۱/۲۶) ده‌ستی پیکرد و له (۲۰۲۵/۴/۸) کوتایی هات ماوه‌ی ئه‌زمونییه‌که هه‌شت هه‌فته بوو، پشوو‌ه‌کانی مانگی ئازار له (۱۱ - ۳/۲۴) خایاند.

۴- پیشکه‌شکردن و شروقه‌کردنی ئه‌نجامه‌کان

ئه‌م به‌شه پیشکه‌شکردنی وردی ئه‌نجامه‌کانی توێژینه‌وه‌که‌یه، که له‌هاین توێژه‌ران ده‌خه‌نه‌پوو له‌ رۆشنایی ئامانج و گریمانه‌کاندا، له‌گه‌ل شیکردنه‌وه‌یه‌کی قوول و راقه‌کردنیکی گشتگیر بۆ ئه‌م ئه‌نجامانه و گفتوگۆکردنیان به‌ شیوه‌یه‌کی سیسته‌ماتیک، به‌م شیوه‌یه:

یه‌که‌م: خستنه‌پوو و شروقه‌کردنی ئه‌نجامه‌کانی تاقیکردنه‌وه‌ی ده‌ستکه‌وتی خویندن:

۱- ئه‌نجامه‌کانی په‌یوه‌ست به‌ گریمانه:

گریمانه‌که ئامازه‌ی به‌ نه‌بوونی جیاوازی ئاماری به‌رچاوی له‌ ئاستی گرنگیدانی (۰.۰۵) له‌نیوان تیکرای نمره‌کانی کوتابییانی گروهی ئه‌زمونی، که به‌ پیی ستراتژی جیکسو وان‌یان خویندوو و تیکرای نمره‌کانی کوتابییانی گروهی کۆنترۆل، که به‌ ریگه‌ی ئاسایی فی‌کراون له‌ تاقیکردنه‌وه‌ی ده‌ستکه‌وتی خویندن.

بۆ پشت‌راس‌تکردنه‌وه‌ی راستی گریمانه‌که، تاقیکردنه‌وه‌ی (t-test) بۆ دوو نمونه‌ی سه‌ربه‌خۆ به‌کارهینرا بۆ دۆزینه‌وه‌ی به‌لگه‌ی جیاوازی له‌نیوان تیکرای نمره‌کانی تاقیکردنه‌وه‌ی ده‌ستکه‌وتی خویندن بۆ گروهی ئه‌زمونی و گروهی کۆنترۆل، وه‌ک له‌ خسته‌ی خواره‌وه‌دا پوونکراوه‌ته‌وه.

خسته‌ی (۱.۴) تاقیکردنه‌وه‌ی (t-test) بۆ جیاوازی نیوان تیکرای نمره‌کانی

گروهی ئه‌زمونی و کۆنترۆلکراوی پاشه‌کی توێژینه‌وه له‌ تاقیکردنه‌وه‌ی ده‌ستکه‌وتی خویندن

کۆمه‌له	ژماره‌ی تاکه‌کانی نمونه	ناوه‌نده ژمی‌ریی	لادانی پیوه‌ری	نمره‌ی ئازاد	به‌های تایی (ت)		ئاستی به‌لگه‌داری ($\alpha=0.05$)
					هه‌ژمار کراو	خسته‌یی	
ئه‌زمونی	25	27.96	2.22	46	7.80	2.010	به‌لگه‌داره
کۆنترۆلکراو	23	19.65	4.79				

له خشتهی (۱.۴) نه نجامه کانی شیکردنه وهی ئاماری ده ریخست، که جیاوازییه کی ئاماری بهرچاوی ههیه له ئاستی (۰.۰۵) له نیوان تیکرای نمره کانی گروهی نه زمونی و گروهی کونترول کراو له تاقیکردنه وهی ده سته و تهی خویندن، که بهای (t-test) هه ژمار کراو (۷.۸۰)، که گه وره تره له بهای (t-test) خشتهی (۲۰۱۰) له پلهی ئازادی (۴۶)، که به لگهیه له سهر سه رکه و تهی گروهی نه زمونی، که به به کارهینانی ستراتیژی جیکسو خویندوویانه، به مهش گریمانه که ره ده کریته وه و گریمانهی جیکر هوه (به دلیل) په سهند ده کریت.

گفتوگۆی نه نجامی په یوه ندیدار به گریمانه که:

نه نجامه که پیشکه و تهی گروهی نه زمونی ده ریخست، که به پپی ستراتیژی جیکسو خویندوویانه به سهر گروهی کونترولدا، که به ریگه ی ئاسایی خویندوویانه، واته جیاوازییه کی ئاماری بهرچاوی ههیه له تاقیکردنه وهی ده سته و تهی خویندن به قازانجی گروهی نه زمونی، نه مهش ده گه ریته وه بو کاریه گه ری فاکته ری تاقیکردنه وهی ستراتیژی جیکسو، له تاقیکردنه وهی به ده سته هینانی ده سته و تهی لای قوتابییانی گروهی نه زمونی، نه مهش نه نجامه له گه له نه نجامه کانی توژی نه وه کانی اسد (۲۰۱۸) و الخفاجی (۲۰۱۶) له ته وه ری یه که م هاو راپیه. توژی نه ران هۆکاره کانی پیشکه و تهی گروهی نه زمونی به سهر گروهی کونترولدا بو چه ند فاکته ری که ده گه ری نه ته وه:

- ۱- وانه و ته وه به پپی ستراتیژی جیکسو له وانه و ته وه به ریگه ی ئاسایی جیاوازه، چونکه قوتابییان ده کاته چه قی پرۆسه ی فیرکاری، که یارمه تی زیاد کردنی توانای قوتابییان ده دات بو به ده سته هینانی چه مکه میژووییه کان له ریگه ی هه سته کردن به متمانه به خویمان و پشت به ستن به خویمان
- ۲- ستراتیژی جیکسو ژینگه یه کی فیرکاری بو قوتابییان دابین ده کات که توانایان پی ده دات بو پراکتیزه کردنی چالاکیه جیاوازه کان و نه نجامدانی گفتوگۆی به سوود له گه ل هاو ریگانان دوور له کو توبه ندی چاودیری و سه رزه نشت، که کاریه رییه کی نه رینی هه بووه له ده سته و تهی خویندن.
- ۳- رۆلی ستراتیژی جیکسو له دابه شکردنی بابه تی خویندن بو یه که ی بچووک، که جیاوازییه تاکه که سییه کانی نیوان قوتابییان ره چاوه کات و ری که سته نی ناوه رۆکی بابه تی زانسته له ناو پۆلدا به شیوه ی چه مکی ری که خراو و زنجیره یی و به سته وه یان به شیوه یه کی زانسته له زهینی قوتابییاندا و زیاد کردنی هانده ریان بو فیربوون.
- ۴- که مکرده وهی ئاستی دل راوکی و ترس له شکست لای فیرخوازان و دابین کردنی ئاستیکی به رزی دل نیایی و ئارامی ده روونی.

۵- ده ره نه نجام و پاسپارده و پیشنیاز هکان

۱- ده ره نه نجامه کان

به پپی نه مه توژی نه وه یه، توژی نه ر گه ی شته چه ندین نه نجامی گرنگ:

- ۱- سه رکه و تهی ستراتیژی ته ی جیکسو به سهر ریگه ی ئاسایی له وانه و ته وه دا به ئاستیکی به رزی په روه رده یی له ده سته و تهی خویندی قوتابییانی پۆلی ده یه می وژی هه یی له بابه تی میژوو.
- ۲- گونجاو بوونی به کارهینانی ستراتیژی ته ی جیکسو له وانه و ته وه ی میژووی بو پۆلی ده یه م، له بهر نه وه ی چالاکی جو راو جو ر و گه شتی مه یدان و فلمی دیکومینتاری تیدایه، که یارمه تی تیگه ی شتن و فیربوونی قوتابییان ده دات.
- ۳- ستراتیژی ته ی جیکسو توانای گیانی هاو کاری و بروا به خو بوون و هه لگرتنی بهر پر سیاره تی لای قوتابییان په ره پی ده دات.

۲- پاسپارده کان

له روانگه ی نه نجامه کان توژی نه ر له م توژی نه وه یه دا، نه و پاسپارده ان ده کات:

- ۱- پیویسته دامه زراوه کانی وه زاره تی په روه رده تیشک بخره نه سهر به کارهینانی ستراتیژی ته کانی فیربوونی هاو به ش، له وانه ش ستراتیژی ته ی (جیکسو) راهینانی ماموستایان له سهر چونیه تی به کارهینانی نه مه ستراتیژی ته.

۲- ماموستایانی بابه ته کۆمه لایه تییه کان رابهینرین له سهه به کارهیتانی ستراتیژی ته تی (جیکسو)، سنووردار نه کرین به و ریگه پهروه دهییانه ی، که پشت به وانه وتنه وه و له بهرکردن ده به ستیت.

۳- پێشنیازه کان

سه بارهت به پێشنیازه کان بۆ توێژه رانی داهاتوو، ئەمانه ی خواره وه دهخه ی نه پروو:

۱- ئەنجامدانی توێژینه وه ی هاوشیوه، کاریگه ری ستراتیژی جیکسو له گۆراوه په یوه ندیاره کانی دیکه لیکۆلینه وه ی بکات وهک: (بیرکردنه وه ی داهینه رانه - بیرکردنه وه ی رهخنه گرانه - کارامه یی خۆماندووکردن - وهرگرتن و مانه وه ی چه مکه کان - په ره پیدانی ئاراسته کان).

۲- ئەنجامدانی توێژینه وه یه کی هاوشیوه ی ئەم توێژینه وه یه، له سهه قوتابییانی کچ.

۳- ئەنجامدانی توێژینه وه ی هاوشیوه بۆ ئاستی خۆیندنه جیاوازه کانی (په یمانگا و زانکۆیی).

سهراو هكان:

- ابراهيم، قيصر اسماعيل (اذار ٢٠٢٤)، اثر استراتيجية الرؤوس المرقمة في تنمية التفكير الناقد لدى طالبات الصف الخامس الاديبي في مادة التاريخ، جامعة ديالى، كلية التربية للعلوم الانسانية، مجلة الفتح، المجلد الثامن والعشرون، العدد الاول، ص ١٦٢ - ١٨٧
- مارون، جورج خليل (٢٠١٠) اسس التقويم التربوي ط١، لبنان، طرابلس، المؤسسة الحديث للكتاب.
- ابو جادو، صالح محمد علي (٢٠١٤) علم النفس التربوي، ط١، الاردن، عمان، دار الميسرة للنشر والتوزيع والطباعة.
- ابو خاطر، دعاء عادل (٢٠١٤)، فعالية مدونة الكترونية توظف استراتيجية جيجسو في تنمية المفاهيم الحاسوبية ومهارات اتخاذ القرار لدى طالبات الصف الحادي عشر بغزة، رسالة ماجستير غير منشورة، فلسطين، غزة، جامعة الاسلامية، كلية التربية.
- اسد، شعلان (٢٠١٨)، اثر استخدام استراتيجية جيكسو (Jigsaw) للتعلم التعاوني في التحصيل الدراسي لدى تلاميذ الصف الخامس الاساسي في مادة العلوم، مجلة جامعة تشرين للبحوث والدراسات العلمية، سلسلة الاداب والعلوم الانسانية، المجلد (٤٠)، العدد (٥)، ص ٥٨٧ - ٦٠٤.
- السلماي، عبدالله طه عبدالله (٢٠١٠)، منهج البحث التاريخي، ط١، المملكة الاردنية الهاشمية، عمان، دار الفكر ناشرون وموزعون.
- الحباشنة، ميسر خليل (٢٠١٤)، التغذية الراجعة واثرها في التحصيل الدراسي، ط١، المملكة الاردنية الهاشمية، عمان، دار جليس الزمان.
- الخفاجي، زينب حنين عبيد (٢٠١٦)، اثر استراتيجية جيكسو Jigsaw في تحصيل طالبات الصف الرابع العلمي ودافعتين نحو مادة علم الاحياء، جامعة بابل، كلية التربية الاساسية، مجلة كلية التربية الاساسية للعلوم التربوية والانسانية، العدد (٢٨)، ص ٦٠٠ - ٦١٦.
- الحجري، حنان السيد عبدالرحمن (٢٠٢٠)، اثر استخدام استراتيجيتي الجيكسو (Jigsaw) والمجموعات المرنة في تنمية التحصيل و مهارات التفكير المستقبلي في التربية الاقتصادية لدى طلاب كلية التربية، جامعة حلوان، كلية التربية، مجلة كلية التربية - جامعة عين شمس، العدد الرابع والاربعون، الجزء الاول، ص ٤١٥ - ٤٩٠.
- السر، خالد خميس؛ دحلان، عمر علي؛ عبدالجواد، اياد ابراهيم (٢٠٢١)، استراتيجيات معاصرة في التدريس وتطبيقاتها العملية، ط١، فلسطين، غزة، حقوق الطبع محفوظة للمؤلفين.
- الشمري، زيد (٢٠١٩)، استراتيجيات التدريس، ط١، دولة الكويت، حولي، مكتبة زمزم الاسلامية.
- الفالح، سلطانة بنت قاسم (٢٠٠٤)، استراتيجية التعلم التعاوني الاتقاني، ط١، السعودية، الرياض، دار الزهراء للنشر والتوزيع.
- المزوغي، ابتسام سالم (٢٠١١)، الفرق في الذكاء قلق الامتحان بين الطلبة مرتقى ومنخفض التحصيل الدراسي من طلبة جامعة السابغ من ابريل الليبية، ليبيا، جامعة الجبل الغربي، المجلة العربية لتطوير التفوق، المجلد الثاني، العدد (٢)، ص (٨٣ - ١١١).
- المطوق، هاني فائز ربيع (٢٠١٣)، اثر استخدام استراتيجيه جيجسو (Jigsaw) في تنمية التفكير الناقد والاتجاه نحو العلوم لدى طلبة الصف الثامن بغزة، فلسطين، غزة، الجامعة الاسلامية، كلية التربية.
- النبهان، موسى (٢٠٠٤) اساسيات القياس في العلوم السلوكية ط١، الاردن، عمان، دار الشروق للنشر والتوزيع.
- ملحم، سامي محمد (٢٠٠٢)، مناهج البحث في التربية و علم النفس، ط٢، الاردن، عمان، دار المسيرة للنشر و التوزيع.
- ملحم، سامي محمد (٢٠١٢)، القياس والتقويم في التربية و علم النفس، ط٦، الاردن، عمان، دار المسيرة للنشر.
- سلطان، نعمة ابراهيم؛ محمد، جلال مزهر (حزيران ٢٠٢٤)، اثر استراتيجية جيكسو في تحصيل طلاب لصف الرابع الاديبي في مادة علم الاجتماع، جامعة تكريت، كلية التربية للعلوم الانسانية، مجلة نسق، مجلد (٤٢) عدد (٤)، ص ٩٣ - ١١٣.
- سليمان، سناء محمد (٢٠٠٦)، سيكولوجية الفروق الفردية وقياسها، ط١، الكويت، عالم الكتب للنشر.
- عادل، محمد فايز محمد (٢٠٠٩)، اتجاهات تربوية في أساليب تدريس العلوم، ط١، عمان، دار البداية ناشرون وموزعون.
- عباس، محمد خليل؛ نوفل، محمد بكر؛ العيسى، محمد مصطفى؛ ابو عواد، فريال محمد (٢٠١٥)، مدخل إلى مناهج البحث في التربية و علم النفس، ط٦، عمان، دار المسيرة للنشر والتوزيع والطباعة.
- عبدالرزاق، حوراء (٢٠٢٠)، اثر استراتيجية جيكسو ٢ في التحصيل الدراسي لمادة الفلسفة و علم النفس لدى طالبات الصف الخامس الاديبي، العراق، كوت واسط، مجلة واسط للعلوم الانسانية، المجلد (١٦)، العدد (٤٦)، ص ٥٩٤ - ٦١٤.
- عطيفة، حمدي ابو الفتوح (٢٠١٢)، منهجيات البحث العلمي في التربية و علم النفس، ط١، مصر، القاهرة، دار النشر للجامعات.
- علام، صلاح الدين محمد (٢٠٠٦)، الاختبارات والمقاييس التربوية والنفسية، ط١، الاردن، عمان، دار الفكر للنشر والتوزيع.
- علام، صلاح الدين محمد (٢٠٠٧)، القياس والتقويم التربوي فني العملية التدريسية، ط١، الاردن، عمان، دار المسيرة.
- عليان، ربحي مصطفى؛ غنيم، عثمان محمد؛ ابو السندس، جهاد احمد؛ ابو زيد، سليم (٢٠٠٨)، اساليب البحث العلمي وتطبيقاته في التخطيط والادارة، ط١، الاردن، عمان، دار صفاء للنشر والتوزيع.
- توفيق، بروكي؛ جمعة سيطرة (٢٠١٨)، نظام م. د وتاثيره على التحصيل الدراسي، رسالة ماجستير غير منشورة، الجزائر، جامعة احمد درار، كلية العلوم الانسانية والاجتماعية والعلوم الاسلامية.

Bloom, B.S, Hastings, J. tal, And Madaus G.F, Handbook on, formative and summative Evaluation Student Learning, New York -McGraw Hin, 1971.

پاشکۆکان

پاشکۆی ژماره (۱)

ئامانجه رهفتارییهکانی دهستکەوتی خویندن

ئامانجه رهفتارییهکان		
ژ	ئامانجه رهفتارییهکان پێویسته وا له قوتابی بکریته که:	ئاستهکان
بهشی پینجهم: شارستانییهتی رۆمانی		
۱	بزائیت یاسای گه‌لان له ئیمپراتورییهتی رۆمانی له کوئی جیبه‌جیکرا.	بیرهاتنه‌وه
۲	یاسای شارستانی مه‌ده‌نی به کورتی باس بکات.	تیکه‌یشتن
۳	پوون بکاته‌وه رۆمانه‌کان شارستانییه‌تیان له ئه‌غریقیه‌کان وه‌رگرتووه.	شیکردنه‌وه
بهشی شه‌شه‌م: شارستانییهتی ئێران ئاسته‌کان		
۴	ده‌ستنیسانی نووسینی ئه‌خمینییه‌کان بکات چ خه‌تیکیان به‌کارده‌هینا	بیرهاتنه‌وه
۵	ئهم ده‌وله‌تانه‌ی دوا‌ی مردنی ئه‌سکه‌نده‌ری مه‌کدۆنی دروست بوون بیانژمیریته	بیرهاتنه‌وه
۶	شارستانییهتی هیلینستی پیناسه بکات	بیرهاتنه‌وه
۷	ده‌وله‌تی فه‌رثیه‌کان (پارته‌کان) پوون بکاته‌وه.	تیکه‌یشتن
۸	پوون بکاته‌وه کام جه‌نگ به پچر پچری ماوه‌ی هه‌زار سالی خایاندووه.	تیکه‌یشتن
۹	شوینی شاری مه‌دائن له‌سه‌ر نه‌خشه‌ دیاری بکه.	جیبه‌جیکردن
۱۰	جیاوازی له‌نیوان ئایینی عیلامیه‌کان و ئایینی دۆلی رافدین بکات.	شیکردنه‌وه
۱۱	چینه‌کانی کۆمه‌لگای سه‌رده‌می ساسانییه‌کان شییه بکاته‌وه.	شیکردنه‌وه
بهشی هه‌وته‌م: ۱/ شارستانییهتی ئیسلامی ب/ شارستانییهتی میرنشینه کوردیه‌کان ئاسته‌کان		
۱۲	میژووی سه‌ده‌کانی ناوه‌راسته له شارستانی کوردیدا دیاری بکات.	بیرهاتنه‌وه
۱۳	ئاماژه به‌و خه‌لیفه‌ راشیده بکات که پێیان ده‌گوت ئه‌میری باوه‌رداران.	بیرهاتنه‌وه
۱۴	ده‌ستنیسانی ئهم قۆناغه بکات که خه‌لیفه‌ی عه‌بباسی هه‌چ ده‌سه‌لات و سه‌روه‌یه‌کی نه‌ما‌بوو.	بیرهاتنه‌وه
۱۵	بزائیت میژووی نوێ کورد له که‌یه‌وه ده‌ست پێ ده‌کات.	بیرهاتنه‌وه
۱۶	میر به‌دری کوری هه‌سه‌نویهی پیناسه بکات.	بیرهاتنه‌وه
۱۷	دیاری بکات کێ رازی نه‌بوو به هه‌لبژاردنی عه‌لی کوری ئه‌بو تالیب به خه‌لیفه.	بیرهاتنه‌وه
۱۸	پیناسه‌ی دیوانی به‌خشین (العطاء) بکات.	بیرهاتنه‌وه
۱۹	کاره‌کانی سه‌رده‌می سه‌له‌جوقیه‌کان بژمیریته.	بیرهاتنه‌وه
۲۰	پیناسه‌ی شه‌ری صفین بکات	بیرهاتنه‌وه
۲۱	که‌سایه‌تی پووناکییه‌کانی ده‌وله‌تی مه‌روانی بژمیریته.	بیرهاتنه‌وه
۲۲	دامه‌زراندنی ده‌وله‌تی ئه‌یوبی به کورتی باس بکات.	تیکه‌یشتن

تیکه‌یشتن	له سه‌رده‌می خه‌لیفه عوسمانی کورپی عه‌فان جگه له فتوحات چ کاریکی تر بریاری له‌سه‌ر درا باس بکات.	۲۳
تیکه‌یشتن	پوون بکاته‌وه چون هه‌ریمی جه‌زیره له پوژگاری ده‌وله‌تی مه‌روانیدا له پووی پیشه‌سازییه‌وه بوژایه‌وه.	۲۴
تیکه‌یشتن	باسی ئه‌و گورانکاریه بکات که له پووی داراییه‌وه له‌نیوان میرنشینی هه‌سنه‌وه‌یی و ده‌وله‌تی عه‌بباسی پوویدا.	۲۵
تیکه‌یشتن	هویه‌کانی ده‌رکه‌وتن وگه‌شه‌کردنی بزوتنه‌وه‌ی زانستی و هزری ئیسلامی به‌کورتی دیاری بکات.	۲۶
تیکه‌یشتن	میرنشینی شه‌دای به‌کورتی باس بکات.	۲۷
تیکه‌یشتن	هوکاری بئ ده‌سه‌لاتی خه‌لیفه‌ی عه‌بباسی له‌میسر له‌سالی ۶۵۹ ک پوونبکاته‌وه.	۲۸
تیکه‌یشتن	چه‌مکی سه‌ده‌کانی ناوه‌راست باس بکات	۲۹
تیکه‌یشتن	دروست کردنی کاتژمیری به‌نگام به‌وردی پوون بکاته‌وه.	۳۰
جیبه‌جیکردن	شوینی ده‌رکه‌وتنی میرنشینی شه‌دای له‌سه‌ر نه‌خشه‌ دیاری بکه.	۳۱
جیبه‌جیکردن	شاری مه‌ککه‌ی پیروژ له‌سه‌ر نه‌خشه‌ دیاری بکات.	۳۲
جیبه‌جیکردن	شوینی دروست کردنی نه‌خوشخانه‌ی قه‌یمور له‌سه‌ر نه‌خشه‌ دیاری بکات.	۳۳
شیکردنه‌وه	ئامازه به‌شاری هه‌ولیز بکات که له‌سه‌رده‌می ئه‌تابه‌کی بوژانه‌وه‌یه‌کی شارستانی گه‌وره‌ی به‌خویه‌وه‌دیت.	۳۴
شیکردنه‌وه	گورانکاری ولاتی شام له‌سه‌رده‌می زه‌نگیه‌کان و ئه‌یوبیه‌کان نیشان بدات.	۳۵
شیکردنه‌وه	مه‌لبه‌نده‌کانی بزوتنه‌وه‌ی هزری و شارستانی ئیسلامی دیاری بکات.	۳۶
شیکردنه‌وه	به‌هرمه‌نده‌ پیگه‌یشته‌وه‌کانی شاری به‌غدا له‌عیراق له‌سه‌رده‌می خه‌لافه‌تی عه‌بباسی بژمیریت.	۳۷
شیکردنه‌وه	ولاتی ئه‌نده‌لوس له‌ماوه‌ی هه‌شت سه‌ده‌له ژیز فرمانه‌واایی موسلمانان پیشکه‌وتنی به‌خویه‌وه‌ دیت شیتهل بکات.	۳۸
شیکردنه‌وه	به‌راورد له‌نیوان شارنشینه و گوندنشینه‌کانی کوردله سه‌ده‌کانی ناوه‌راستدا بکات.	۳۹
شیکردنه‌وه	کورد و ریچکه‌ی سوڤیگه‌ری شی بکاته‌وه	۴۰

پاشکوی ژماره (۲)

پلانی وانهوتنه وه

نمونه یهک له پلانی وانهوتنه وه به پنی ستراتیژی ته تی جیکسو

قوتابخانه: ناماده بی نازادی کورپان بابهت: میژووی شارستانییه کان
پول وهوبه ؛ دهیه می ویزه بی (ب) به شی شه شه م: شارستانییه تی ئیران
به روارو: ۲۰۲۵/۱/۲۸ بابه تی وانه: ئیلامیه کان - ئه خمینی - ئاینی -
ماوه: ۴۰ خولهک کارگیچی - روشنبیری - هیلنیستی

نامانجه رهفتاریه کان: پیویسته قوتابی دوی ته او بوونی وانه تی ترخانکراو ئه مانه تی خواره وه بزانتیت

۱- بواری مه عریفی (العقلی)

- ۱- له شارستانییه تی ئیرانی عیلامیه کان (ئیلامیه کان) بناسنیت.
- ۲- بزانتیت دروستبوونی دهوله تی (ئه خمینی - هه خامه نشی) پروونبکاته وه.
- ۳- سیسته می ئاینی وکارگیچی ئه خمینه کان باس بکات.
- ۴- تاییه تمه ندیه کانی بواری روشنبیری له سه رده می ئه خمینه کان ده ستیشانیکات.
- ۵- ناماژه به دروست بوونی شارستانی هیلنیستی بدات.

ب- بواری ویزدانی (الوجدانی):

- ۱- هه زو ناره زووی قوتابیان بو زانیاری له سه ر چوئیه تی دروستبوونی شارستانییه ته کان و دهوله ته کان و سیسه می کارگیچیان.
- ۲- هه ستکردن به و راستیه تی که دروست بوونی شارستانییه ته کان پیویستی به سالانگی زور هه یه.
- ۳- هه لوئیستی ئه رینی هه بیت به رامبه ر فیلمه دیکومینتارییه میژووییه کان و ئه و گورانکارییه گه ورانه تی له رابردوو روویان داوه.
- ۴- ریز له ماموستای بابه تی میژوو بگریت.
- ۵- بابه تی میژووویان خو شبوویت.

ج- بواری کارامه بی دهروون جولیه بی (نفس الحركی):

- ۱- گه پان به دوی زانیاری له سه ر دروستبوونی شارستانی ئیرانی له ریگه تی فیلمه وه و کاریگه رییه دهروونیه کانیه تی بیینی و سه رنجه کانیه ده رده برن.
- ۲- شاره زابوونی زیاتر له ریگه تی ئه نجامه دانی شانۆگه رییه کی کورت له سه ر گرینگترین روله ته ئایینییه کانی سه رده می ئه خمینه کان.

نامرزی فیکردن:

- ۱- به کارهینانی وایت بوورد.
- ۲- به کارهینانی پینووسی رهنگاو رهنگی وایت بوورد.

۳- به کارهینانی نه‌خسه.

۴- به کارهینانی داتاشو و پیشاندانی به‌لگه‌ی قیدیوی

پیشه‌کی (۳) خوله‌ک

له کاتی هاتنه ژورده‌وه توژده‌ران سلاو له فیترخوازان دهکات و هه‌والیان ده‌پرسیت بۆ شکاندنی ترس و دل‌ه‌راوکی و به‌سته‌له‌کی وانه‌که وروژاندنی بیریان و چه‌زکردن بۆ زانیاری وانه‌ی رابردوو، ئەمه‌ش به‌ خستنه‌پرووی چه‌ند پرسیاریکی کورت له وانه‌ی پیشوو بۆ بیرهینانه‌وه‌یان و به‌سته‌وه‌یان به‌ بابه‌تی ئەم‌رو، له وانه‌ی رابردوو باسی شارستانییه‌تی رۆمانیمان کرد و گوتمان شارستانییه‌تیان له ئە‌غریقیه‌کان وەرگرتبوو. رۆمانیه‌کان گرنگیان به‌ یاسادانان و کارگیرێ و سه‌ربازی و بیناسازی دعات، له‌وانه‌ی نویماندا باسی شارستانییه‌تی ئیران ده‌که‌ین.

خستنه‌پرووی بابه‌ت (۳۰) خوله‌ک

۱- دابه‌شکردنی ئە‌رک و زانیارییه‌کان به‌سه‌ر قوتابییان (۵) خوله‌ک

پیش ده‌ستپیکردنی ئە‌زمونکارییه‌که‌ مامۆستا هه‌له‌ده‌ستیت به‌ ریکخستنی پۆله‌که‌ به‌ شیوه‌یه‌ک دیزاینی ده‌کات، که‌ شیایوی کاری گروپ بیت قوتابیانی پۆله‌که‌ دابه‌شی (۶) گروپ ده‌کات، هه‌ر گروپیک له (۵) قوتابی پیکهاتوو و پیتی ده‌وتریت (گروپی ره‌سه‌ن)، بابه‌تی وانه‌که‌ دابه‌شی پینج به‌ش ده‌کات هه‌ر قوتابییه‌ک ده‌بیته‌ به‌رپرسی به‌شیکی بابه‌ته‌ زانستییه‌که‌ی له‌ ماله‌وه‌ ئاماده‌ی کردوو به‌م شیوه‌ی خواره‌وه‌:

به‌شی یه‌که‌م: له‌شارستانییه‌تی ئیرانی عیلامیه‌کان (ئیلامیه‌کان) بناسینیت.

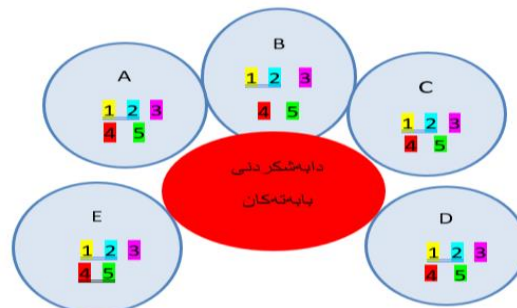
به‌شی دووه‌م: بزائیت دروستبوونی ده‌وله‌تی (ئه‌خمینی - هه‌خامنه‌شی) روونبکاته‌وه

به‌شی سێیه‌م: سیسته‌می ئایینی و کارگیرێ ئه‌خمینییه‌کان باسبکات.

به‌شی چواره‌م: تاییه‌تمه‌ندییه‌کانی بواری رو‌شنییری له‌ سه‌رده‌می ئه‌خمینییه‌کان ده‌ستنیشانبکات.

به‌شی پینجه‌م: ئاماژه‌ به‌ دروستبوونی شارستانی هیلنستی بدات.

گروپی ره‌سه‌نه‌کان

۲- گروپی پسپۆران (۱۵) خوله‌ک:

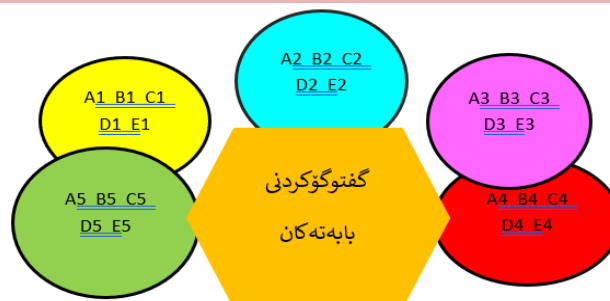
قوتابییان له‌ گروپی پسپۆران کۆده‌بنه‌وه‌ روونکردنه‌وه‌ له‌سه‌ر ئە‌و بابه‌ته‌ زانستییه‌ ده‌ده‌ن به‌ شیوه‌یه‌کی زۆرباش، که‌ لێی به‌رپرسن، گفتوگو ده‌که‌ن و بیرورا ده‌گۆرنه‌وه‌ و مامۆستا چاودێریان ده‌کات.

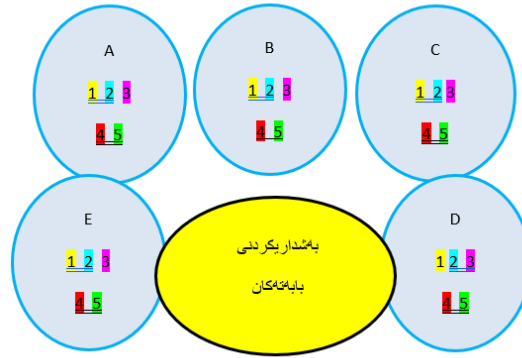
مامۆستا داوا ی روونکردنه‌وه‌ له‌ قوتابیانی به‌رپرسی به‌شه‌کان ده‌کات به‌م شیوه‌ی خواره‌وه‌

به‌شی یه‌که‌می گروپی ره‌سه‌ن، له‌ بابه‌تی (ناساندنی عیلامیه‌کان له‌ شارستانییه‌تی ئیرانی)، که‌ له‌ گروپی پسپۆران کۆبونه‌وه‌ و گفتوگۆیان کردوو له‌ رێگه‌ی سه‌روکی گروپه‌وه‌ روونکردنه‌وه‌ له‌سه‌ر ئە‌مانه‌ به‌ده‌ن:

- ۱- عیلامیه‌کان بناسینن ؟
- ۲- چەند شارسانییەتیان دروستکردووە سوودیان لە کام شارستانییەت وەرگرتووە ؟
- ۳- کام ولاتیان لەناو برد ؟
- ۴- شیوازی نووسینیان چۆن بوو ؟
- بەرپررسی بەشی دوومی گروپی رەسەن** لەبابەتی (دروستبوونی دەولەتی (ئەخمینی - هەخامەنشی) روونبکەنەو،) که له گروپی پسیپۆران کۆبونەو و گفتوگۆیان کردووە لەرێگەی سەرۆکی گروپەو روونکردووە لەسەر ئەمانە بدەن:
- ۱- دەولەتی ئەخمینی چۆن دامەزرا؟
- ۲- دواى مردنى پاشا کۆرشی دووم سنووری دەولەت فراوان بوو ؟
- ۳- ململانی سەربازیان لەگەڵ چ ولاتیک هەبوو ؟ چەند سالی خایاند ؟
- بەرپررسی بەشی سێیەمی گروپی رەسەن** لەبابەتی (سیستەمی ئاینی وکارگیری ئەخمینیەکان روون بکاتەو) که له گروپی پسیپۆران کۆبونەو و گفتوگۆیان کردووە لەرێگەی سەرۆکی گروپەو روونکردووە لەسەر ئەمانە بدەن: له رووی ئایینیەو:
- ۱- چەند خواوەندیان هەبوو؟
- ۲- ئایینی فەرمی دەولەت چی بوو؟
- له رووی کارگیریەو:
- ۳- شیوازی کارگیریان چۆن بوو؟
- ۴- چەند هەریمان هەبوو؟
- ۵- بۆچی گرینگیان بە دامەزراوەی پۆستە دەدا ؟
- ۶- پایتەختی سەردەمی پاشاکان دیاری بکە ؟
- بەرپررسی بەشی چوارەمی گروپی رەسەن** لەبابەتی (دەستنیسانی تایبەتمەندییەکانی بواری پۆشنیبری له سەردەمی ئەخمینیەکان بکات)، که له گروپی پسیپۆران کۆبونەو و گفتوگۆیان کردووە لەرێگەی سەرۆکی گروپەو روونکردووە لەسەر ئەمانە بدەن:
- ۱- له نووسیندا چ خەتیکیان بەکاردههینا ؟
- ۲- بەلگەی بەکارهینانی ئەم خەتە چیه ؟
- ۳- توێژەران چۆن سوودمەند بووینە له بەکارهینانی ئەم خەتە؟
- بەرپررسی بەشی پینجەمی گروپی رەسەن** لەبابەتی (دروستبوونی شارستانی هیلنیستی)، که له گروپی پسیپۆران کۆبونەو و گفتوگۆیان کردووە لەرێگەی سەرۆکی گروپەو روونکردووە لەسەر ئەمانە بدەن:
- ۱- دەستکەوتی ئەسکەندەری مەکدۆنی چی بوو ؟
- ۲- دواى مردنى ئیمپراتۆریەتەکەى چۆن دابەش کرا ؟
- ۳- فەرثییەکان (ئەشکانییەکان) شوینی دامەزاندنی دەولەت و سنووریان چۆن بوو ؟
- ۴- شارستانییەتی هیلنستی چۆن دروست بوو ؟

گروپی پسیپۆران

پیشکەش کردنی راپۆرتیک دواى گفتوگۆ و راگۆرپنەوه (۱۰ خولەک):

مامۆستا داوا لە قوتابییانی ئەندامى هەر بەشیک دەکات راپۆرتیکى پوخت ئاماده بکەن لەم بەشەى بەرپرسن و روونکردنەوهیان کردووه لە گروپی پەسپۆران، دواى گەرانەوهیان بۆ گروپە رەسەنەکان بەرپرسی بەشەکان بابەتەکانیان بە وردى و روونى بۆ ئەندامانى گروپە رەسەنەکانە باس دەکەن.

هەلسەنگاندن (۵خولەک)

- بۆزانی تیگەیشتنى ئاستى قوتابییان چەند پرسىاریکە کورت لە قوتابییان دەکەم
- ۱- گرنگترین ئەوشارستانی عیلامییهکان دایانمەزاند وداگیرانکرد ناوی چی بوو؟
  - ۲- ئەخمینییهکان چەند خواوەندیان هەبوو ؟
  - ۳- دەقى نووسراوى پاشا دارای یهکەم لە چىای بیستون بەچەند زمان نووسرابوو؟
  - ۴- شیوازی کارگیری ئەخمینییهکان چۆن بوو ؟
  - ۵- شارستانی هیلنیستی چۆن دروستبوو؟

ئەرکی مالهوه:

ئامادهکردنی بابەتى (دەولهتى فهرييهکان - دهولهتى ساسانييهکان - سيستهى حوکمرانى - چينهکانى کۆمهلهگه)
لە لاپەرە (۱۰۹ - ۱۱۳)
دیاری کردنی بەشەکان و دابەشکردنی بەسەر ئەندامانى گروپەکان.

سەرچاوه:

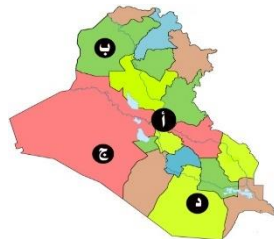
پەرتووکی میژووی شارستانییهکان، پەرتووکی قوتابی پۆلی دەیهمی و یژەیی (۲۰۲۳) ، حکومەتی هەریمی کوردستان - عێراق، وەزارەتی پەرەردە، بەرپۆهەرایەتی گشتی پرۆگرام و چاپەمەنییهکان چاپی هەژدەیهەم.

پاشکوی ژماره (۳)

برگه‌کافی تاقیکردنه‌وی ده‌ستکه‌وتی خویندنی پاشینه به‌شیوه‌ی کوتایی

نامادہی ئازادی کوران	ناو: هۆبه:
پۆلی ده‌یهمی ویتدہی	ریکھوت: / ۲۰۲۵
بابهت/ میژوو	کات/ ۴۰ خوله‌ک

- ۱- ئەم ناوچانە‌ی لە کیشوهری ئاسیا و ئەوروپا لە ژێر فرمانزە‌وای ئیمپراتوریە‌تی رۆمانی بوون یاسای _____ پە‌یرە‌و دە‌کرد ؟
- ۱- شارستانی ب- گە‌لان ج- سروشتی د- شرائع
- ۲- یاسای _____ ئە‌و یاسایە‌ بوو کە لە‌سەر رۆمانە‌کان یاخود ئە‌و کە‌سانە‌ی سیفە‌تی هاوولاتی بوونیان هە‌یه جی‌ه‌جی دە‌کرا ئە‌وانیش دانیشتوانی ئیتالیا و رۆژئاوای ئە‌وروپا و یۆنان دە‌گریته‌وه.
- ۱- گە‌لان ب- سروشتی ج- جستیان د- شارستانی (مە‌دە‌نی)
- ۳- رۆمانە‌کان شارستانیە‌ت و شیوازی ژانیان لە _____ وەرگرتوو ؟
- ۱- فارسە‌کان ب- چینییە‌کان ج- ئە‌غریقیە‌کان د- عەرە‌بە‌کان
- ۴- ئە‌خمینیە‌کان لە‌ نووسیندا خە‌تی _____ بە‌کارده‌یتا؟
- أ- هیرۆغلیفی ب- ئارامی ج- بزماری د- کۆن
- ۵- لە‌ شارستانیە‌تی هیلینی دوا‌ی مردنی ئە‌سکە‌ندە‌ری مە‌کدۆنی دە‌ولە‌تانی _____ دروست بوون ؟
- ۱- سلوق و بە‌تالسه ب- ساسانی و فەرثییە‌کان ج- کاشییە‌کان و ماجه‌کان د- ئور و بابل
- ۶- شارستانی یۆنانییە‌کان (هیلینی) لە‌گە‌ل شارستانی _____ تیکە‌ل بوون شارستانی هیلینستی پیکهات ؟
- ۱- باکوور ب- باشوور ج- رۆژئاوا د- رۆژه‌ه‌لات
- ۷- ناوی دە‌ولە‌تی فەرثییە‌کان لە‌ هە‌ریمی _____ هاتوو ؟
- ۱- فارس ب- پارثیا ج- جە‌زیرە د- شارە‌زوور
- ۸- جە‌نگی دوور و دریژی نیوان فارس و یۆنانیە‌کان بە‌ پچ‌ر پچ‌ری ماوه‌ی _____ سالی خایاند ؟
- ۱- ۱۰ ب- ۱۰۰ ج- ۱۰۰۰ د- ۱۰۰۰۰
- ۹- پایتە‌ختی دە‌ولە‌تی ساسانی، کە‌ شاری مە‌دائن (سە‌لمان پاک) بوو لە‌ عیراق کە‌وتۆتە‌ نزیک شاری بە‌غدا لە‌سەر نە‌خشە‌ دیاری بکە‌ ؟
- ۱- ب- ج- د-

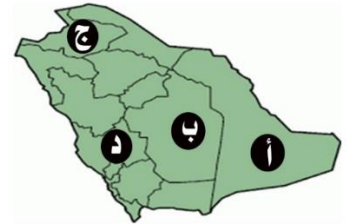
- ۱۰- ئایینی عیلامییە‌کان لە‌گە‌ل ئایینی دۆلی _____ زۆر جیاواز نە‌بوو، چە‌ندین خواوە‌ندی وە‌کو یه‌کیان دە‌پە‌رست؟
- ۱- نیل ب- فورات ج- رافیدە‌ین د- دیجلە

- ۱۱- چینی _____ له کومه لگه ی سهرده می ساسانییه کان، که له جوتیار و پیشه کار و خانه دان و بازرگانه بچوکه کان پیکهاتبون ؟
- ۱- کویله کان ب- پیاوانی ئایینی ج- نووسهران د- نازاده کان
- ۱۲- میژووی کوردی _____ له پرۆسه ی فهتکردنی کوردستانه وه دهستی پیکرد تا جهنگی چالدیران له سالی ۱۵۱۴ز و دابهشکردنی کوردستان بهرهوام دهییت ؟
- ۱- سهدهکانی کۆن ب- سهدهکانی ناوهراست ج- سهدهکانی نوئ د- هیچ سهدهیهک
- ۱۳- به خهلیفه ی راشدی _____ یان دهوت ئه میری باوهرداران؟
- أ- عومه ری کورپی خهتاب ب- ئه بوبه کری سدیق ج- عوسمان کورپی عهفان د- حهسه نی کورپی عهلی کورپی ئه بو تالیب
- ۱۴- له قوناغی سهرکرده ی _____ خهلیفه ی عهباسی هیچ دهسهلات و سهروه رییه کی نه ما؟
- أ- بوهییه ب- تورکه کان ج- سهلجوقی د- هیچیان
- ۱۵- میژووی نوئی کورد له جهنگی چالدیرانه وه دهست پیدهکات تا جهنگی _____ بهرهوام دهییت ؟
- ۱- جیهانی دووهم ب- سفین ج- جیهانی یه کهم د- بهدر
- ۱۶- میر _____ یه کیکه بوو له دیارترین و ناسراوترین میرهکانی میرنشینی حهسنه ویی له سهدهکانی ناوهراستدا ؟
- ۱- میرحه سنه وی ب- میر مهروان ج- میرباد د- میر بهدر
- ۱۷- معاویه ی کورپی ئه بوسوفیان والی ویلیه تی _____ به ههلبژاردنی خهلیفه عهلی کورپی ئه بو تالیب رازی نه بوو؟
- ۱- شام ب- بهغدا ج- بهسرا د- حیجاز
- ۱۸- دیوانی _____ ئه م دیوانه بوو، که دامه زرا بو دانانی ریوشوینی دابهشکردن و بلاوکردنه وه ی دهسته که وتهکانی هه ریمه فهتکراوه کان ؟
- ۱- پۆسته ب- سکالا ج- خه رجییه کان د- بهخشین (العطاء)
- ۱۹- دوای بی هیزبوونی دهوله تی عهباسی له سهرده می _____ خهلافه تی عهباسی بوژایه وه و به هیز بوو؟
- ۱- سهرده می بوهییه ب- سهرده می سهلجوقییه کان ج- قوناغی سهرکرده تورکه کان
- د- قوناغی سهرکرده فارسه کان
- ۲۰- شه ری _____ ئه و شه ره بوو له نیوان عهلی کورپی ئه بوتالیب و معاویه ی کورپی ئه بو سوفیان روویدا؟
- ۱- الجمل ب- صفین ج- ئوحد د- بهدر
- ۲۱- ئه و دهوله ته بوو له لایه ن سولتان سهلاحه ددین یوسف کورپی ئه یوب کورپی شادی کوردی له سالی (۶۷هـ ک - ۱۱۷۲ز) له میسر دامه زرا؟
- ۱- دهوله تی عهباسی ب- دهوله تی ئه مه وی ج- دهوله تی ئه یوبی د- دهوله تی حهسنه وه ییه
- ۲۲- له سهرده می کام خهلیفه ی راشیدین بریاردا قورئانی پیروژ کۆبکریته وه ؟
- ۱- حهسه نی کورپی عهلی ب- ئه بوبه کر سدیق ج- عومه ری کورپی خهتاب د- عثمانی کورپی عهفان
- ۲۳- له رۆژگاری مهروانییه کاندا له کام هه رییم بوژانه وه ی پیشه سازی ده رکه وت ؟
- ۱- هه ریمی فارس ب- هه ریمی جهزیره ج- هه ریمی شاره زوور د- هه ریمی نازربایجان
- ۲۴- ئه و میرنشینه بوو که خاوه ن سیسته می دارایی و خهزینه ی تاییه تی خو ی بوو له پرووی داراییه وه په یوه ندی به خهلافه تی عهباسی نه بوو؟
- ۱- دۆسته کی ب- مهروانی ج- حهسنه وی د- بو تان
- ۲۵- هۆکاری ده رکه وتن و گه شه کردنی بزوتنه وه ی زانستی هزری ئیسلامی لیکۆلینه وه بوو له فرمموودهکانی

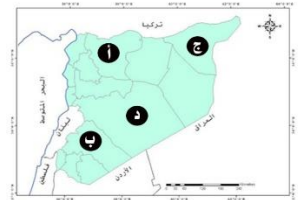
پیغمبەر (د. خ) خویندنه وه و بلاوبونه وهی چ ئایینیکی ئاسمانی بوو ؟

- ۱- تهورات ب- زهبور ج- ئینجیل د- قورئان
 ۲۶- دوای له ناوچوونی دهسهلاتی عهباسی له بهغدا (مه مالیکه) تورکهکان له سالی (۶۵۹ک) خهلیفهکی عهباسی یان برده کام ولات بو ئهوهی شه رعییهت به فرمانرهبه وایه تیان بدن، بی ئهوهی خهلیفه هیچ دهسهلاتیکی هه بیت ؟
 ۱- جهزائیر ب- تونس ج- سوریا د- میسر
 ۲۷- ئه وچه مکه یه قوناغیکه تاییه تمهندی خوی هه یه له لایهن ئابووری و هزری و ژیاریه وه جیاوازه له گه ل سه دهکانی تر ؟

- ۱- سه دهکانی کۆن ب- سه دهکانی ناوه راست ج- سه دهکانی نوێ د- سه دهکانی هاوچه رخ
 ۲۸- کاتژمیری بهنگام به فرمانی میر (نصرالدوله) ئه حمه دی کوری مه پروان له کام شار دروست کرا ؟
 ۱- دیاربه کر ب- میافارقین ج- بهغدا د- مهککه
 ۲۹- میرنشینی شه ددادی له ههریمی ئاران و ئهرمینیا له سالی (۹۵۱-۱۱۹۹) له کام بهشی کوردستانی گه وره ده رکهوت ؟
 ۱- باکوور کوردستان ب- باشور کوردستان ج- پۆژهه لات کوردستان د- رۆژئاوا کوردستان
 ۳۰- شاری مهککه ی پیرۆز له سه ر نه خشه دیاری بکه ؟
 ۱- ب- ج- د-

- ۳۱- شاری دیمه شق شوینی دروستکردنی نه خو شخانه ی قهیموره له سه ر نه خشه دیاری بکه ؟
 ۱- ب- ج- د-

- ۳۲- له کام ئه و سه رده مانه شاری هه ولیتر بوژانه وه یه کی شارستانی گه وره ی به خویه وه دیت ؟
 ۱- ئه تابه گی ب- سو رانی ج- هۆلاکو د- عوسمانی
 ۳۳- کام ولات له سه رده می (زهنگیه کان و ئه یوبیه کاندا) بزوتنه وه یه کی زانستی و ئاوه دانی بهرچاوی به خویه وه دیت ؟
 ۱- یه مه ن ب- شام ج- تونس د- جهزائیر
 ۳۴- ئه م ولاته بوو بو ماوه ی هه شت سه ده له ژیر فرمانرهبه وای ده ولته ی موسلمانان بوو، ببوه بنکه ی داهیتانی زانستی و پرووناکییری و ویزه یی ئیسلامی ؟
 ۱- فه رهنسا ب- ئه نده لوس ج- ئه لمانیا د- ئیتالیا
 ۳۵- به شیک له نه ته وه ی کورد که کارمه ندی فه رمانگه کان بوون یان به کاری بازرگانی و پیشه سازی خه ریک بوون له کی نیشه جی ده بوون ؟
 ۱- شارنشینه کان ب- گوندنشینه کان ج- کوچه ری د- نیمچه کوچه ری

پاشکوی ژماره (٤)

کلیلی وهلامی پرسپاری تاقیکردنه وهی دهستکه وتی خویندن

ن	(أ)	(ب)	(ج)	(د)	ن	(أ)	(ب)	(ج)	(د)
١		√			١٩		√		
٢		√			٢٠	√			
٣			√		٢١		√		
٤				√	٢٢		√		
٥	√		√		٢٣				
٦			√		٢٤	√			
٧				√	٢٥		√		
٨				√	٢٦		√		
٩	√		√		٢٧				
١٠		√			٢٨		√		
١١				√	٢٩	√			
١٢				√	٣٠		√		
١٣		√			٣١				√
١٤				√	٣٢		√		
١٥		√			٣٣		√		
١٦		√			٣٤	√			
١٧				√	٣٥				√
١٨						√			

پاشکوی ژماره (۵)

نمره ی قوتابییان تاقیکردنه وه ی دهسنگه وتی خویندن

گروپی کۆنترۆلکراو	گروپی ئەزمونی	ژ	گروپی کۆنترۆلکراو	گروپی ئەزمونی	ژ
15	28	۱۴	24	30	۱
21	28	۱۵	23	30	۲
14	26	۱۶	26	28	۳
22	23	۱۷	30	33	۴
16	27	۱۸	18	28	۵
17	30	۱۹	26	30	۶
16	27	۲۰	23	33	۷
14	26	۲۱	16	29	۸
23	27	۲۲	22	27	۹
20	26	۲۳	13	28	۱۰
	29	۲۴	18	27	۱۱
	26	۲۵	23	26	۱۲
			12	27	۱۳

پاشکوی ژماره (6)
 ناوی دکتور و پروفیسور و پسیپوران

راستی و درگیران	پلانی وانه	پالنه	خشته‌ی وەسفی	دەستگەوتی خویندین	ئامانجی رەفتاری	شوینی کارکردن	پسیپوری	ناو	ژ
	√	√	√	√	√	زانکۆی سەلاحەددین کۆلیژی پەرورەدی جەستەیی و زانستە وەرزشییەکان	رینگەکانی وانه‌وتنەوه	پ.د.حامید مستەفا بلباس	۱
	√	√	√	√	√	زانکۆی سلیمانی کۆلیژی پەرورەدی بنەرەتی	رینگەکانی وانه‌وتنەوه	پ.د. جەواد نەمەت حوسین	۲
	√	√	√	√	√	سەرۆکایەتی زانکۆی سەلاحەددین	رینگەکانی وانه‌وتنەوه	پ.د.فەرهاد عەلی مستەفا	۳
					√	زانکۆی سەلاحەددین کۆلیژی ئاداب	میژوو	پ.د.ئەحمەد عەبدولعەزیز مەحمود	۴
	√	√	√	√	√	زانکۆی گەرمیان کۆلیژی پەرورەدی	رینگەکانی وانه‌وتنەوه	د.کەریم ئەحمەد عەزیز	۵
					√	زانکۆی کۆیە کۆلیژی پەرورەدی	میژوو	پ.د.سەعید مولود نادر	۶
	√	√	√	√	√	زانکۆی سەلاحەددین کۆلیژی پەرورەدی	دەرورنەوانی پەرورەدی	پ.د.دیيار محی الدین صادق	۷
	√	√	√	√	√	زانکۆی سەلاحەددین کۆلیژی پەرورەدی	پێوانەو هەلسەنگاندن	پ.د.محەمەد محی الدین صادق	۸
√						زانکۆی سەلاحەددین کۆلیژی پەرورەدی بنەرەتی	زمانی کوردی	پ.د. ئازاد عەزیز سلیمان	۹
√						زانکۆی سەلاحەددین کۆلیژی پەرورەدی بنەرەتی	زمانی کوردی	پ.د.نەریمان عەبدوللا خوشناو	۱۰
					√	زانکۆی سەلاحەددین کۆلیژی پەرورەدی بنەرەتی	میژوو	پ.د. ئەحمەد حەمەد ئەمین ئومەر	۱۱
	√	√	√	√	√	زانکۆی سلیمانی کۆلیژی پەرورەدی بنەرەتی	رینگەکانی وانه‌وتنەوه	پ.ی. د. کارزان محەمەد عارف	۱۲
	√	√	√	√	√	زانکۆی سەلاحەددین کۆلیژی پەرورەدی	پێوانەو هەلسەنگاندن	پ.ی. د.و.لەید خالید بابان	۱۳
	√	√	√	√	√	زانکۆی کەرکوک کۆلیژی پەرورەدی	رینگەکانی وانه‌وتنەوه	پ.ی. د.ئامینە کەریم حوسین	۱۴

	√	√	√	√	√	زانكۆی سلیمانی كۆلیژی پەروەردەیی بنەپەتی	رینگەکانی وانەوتنەو	پ.ی.د. رزگار حمەلاو خالید	۱۵
					√	زانكۆی سەلاحەددین كۆلیژی پەروەردەیی بنەپەتی	میژوو	پ.ی.د. هەلز عەنتر وەلی	۱۶
					√	زانكۆی سەلاحەددین كۆلیژی پەروەردەیی بنەپەتی	میژوو	پ.ی.د. بەناز ئیسماعیل عەدۆ	۱۷
	√	√	√	√	√	زانكۆی سەلاحەددین كۆلیژی پەروەردەیی بنەپەتی	رینگەکانی وانەوتنەو	پ.ی.د. ئەشقی سلیمان حسو	۱۸
	√	√	√	√	√	زانكۆی سلیمانی كۆلیژی پەروەردەیی بنەپەتی	رینگەکانی وانەوتنەو	د. شتو دەرویش محەمەدئەمین	۱۹
	√	√	√	√	√	زانكۆی سەلاحەددین كۆلیژی پەروەردەیی بنەپەتی	رینگەکانی وانەوتنەو	د. فەرهاد خالید مستەفا	۲۰
	√	√	√	√	√	زانكۆی سەلاحەددین كۆلیژی پەروەردەیی بنەپەتی	دەروونزانی پەروەردەیی	د. سینا ئەحمەد عەلی	۲۱
√						زانكۆی سەلاحەددین كۆلیژی پەروەردەیی بنەپەتی	زمانی عەرەبی	د. ئەیوب عومەر عەلی	۲۲
	√	√	√	√	√	زانكۆی سەلاحەددین كۆلیژی پەروەردەیی جەستەیی و زانستە وەرزشییەکان	رینگەکانی وانەوتنەو	د. فیراس ئەکرەم سەلیم	۲۳

پاشکوی ژماره (۷)

کاریگری جیگره‌وی و هلامه هه‌له‌کانی بریگه‌کانی تاقیکردنه‌وی ده‌سنگه‌وتی خویندن

وده‌لامه راسته‌کان	کاریگری جیگره‌وی هه‌له‌کان					جیگره‌وی								
	(د)	(ج)	(ب)	(أ)		(د)		(ج)		(ب)		(أ)		
						ک.خواروو	ک.سه‌روو	ک.خواروو	ک.سه‌روو	ک.خواروو	ک.سه‌روو	ک.خواروو	ک.سه‌روو	
ب	- 0.08	-0.11	√	- 0.05		۳	0	۰	1	1 1	19	۸	۶	۱
د	√	-0.08	-	- 0.08		12	23	۰	2	۰	0	۰	2	۲
ج	-	√	-	- 0.08		۲	1	1 6	24	۰	1	۴	1	۳
ب	-	-0.08	√	- 0.11		۲	0	۰	2	1 3	25	۴	0	۴
أ	-	-0.05	-	√ 0.08		۴	2	۴	2	۰	2	1 4	2 1	۰
د	√	-0.11	-	- 0.05		10	18	۸	4	۶	2	۰	3	۶
ب	-	-0.11	√	- 0.11		۶	1	۶	2	1 1	24	۴	0	۷
ج	-	√	-	- 0.05		۴	0	1 1	22	۷	2	۰	3	۸
أ	-	-0.11	-	√ 0.14		5	2	۰	1	۶	1	1 1	2 3	۹
ج	-	√	-	- 0.17		۷	0	8	25	۴	0	۸	2	۱۰
د	√	-0.05	-	- 0.20		13	26	۲	0	۰	0	۷	0	۱۱
ب	-	-0.02	√	- 0.23		۰	0	۳	2	9	23	۱۰	2	۱۲
أ	-	-0.11	-	√ 0.11		۳	2	۴	0	۷	3	1 3	2 2	۱۳
ب	-	-0.08	√	- 0.02		۷	1	۴	1	1 1	21	۰	4	۱۴
ب	-	-0.02	√	- 0.14		۴	2	۴	3	1 1	19	۸	3	۱۵
د	√	-0.17	-	- 0.05		14	24	۷	1	۳	1	۳	1	۱۶
أ	-	-0.02	-	√ 0.08		۰	0	۳	2	۸	5	1 1	1 8	۱۷
د	√	-0.11	-	- 0.08		10	18	۶	2	۴	3	۷	4	۱۸
ب	-	-0.08	√	- 0.02		۳	0	۰	2	1 5	22	۴	3	۱۹
ب	-	-0.14	√	-		۳	0	۶	1	1	26	۶	0	۲۰

	0.08			0.17						2				
														۲۱
ع	-0.11	√	-0.08	-0.05		۶	2	10	19	۶	3	۰	3	۲۲
د	√	-0.20	-0.05	-0.08		13	25	۷	0	۳	1	ε	1	۲۳
ب	-0.02	-0.05	√	-0.14		۳	2	۳	1	16	24	۰	0	۲۴
ع	-0.14	√	-0.08	-0.14		12	24	۶	1	ε	1	۰	1	۲۵
د	√	-0.08	-0.08	-0.11		۰	2	9	19	۷	4	۶	2	۲۶
														۲۷
د	√	-0.11	-0.11	-0.08		9	19	۷	3	۶	2	۶	3	۲۸
ب	-0.11	-0.05	√	-0.02		6	2	۰	3	10	17	6	5	۲۹
ب	-0.02	-0.05	√	-0.14		۳	2	ε	2	13	21	۷	2	۳۰
ا	-0.14	-0.11	-0.05	√		5	0	۶	2	5	3	11	22	۳۱
د	√	-0.17	-0.14	-0.17		9	26	۶	0	۰	0	۷	1	۳۲
ب	-0.17	-0.08	√	-0.05		۷	1	ε	1	12	23	ε	2	۳۳
ا	-0.08	-0.23	-0.20	√		۳	0	۸	0	۸	1	8	26	۳۴
ب	-0.08	-0.05	√	-0.11		۰	2	ε	2	12	21	۶	2	۳۵
														۳۶
														۳۷
ب	-0.08	-0.05	√	-0.05		۳	0	۳	1	9	27	۲	0	۳۸
ا	-0.02	-0.08	-0.08	√		۳	2	ε	1	۳	0	17	24	۳۹
														۴۰

أثر استراتيجية جيكو على التحصيل الدراسي لطلاب الذكور في الصف العاشر الأدبي في مادة التاريخ

بان صباح يحيى

قسم روضة الأطفال، كلية التربية الأساس،
جامعة صلاح الدين-أربيل، إقليم كردستان، العراق.

ban.yahia@su.edu.krd

سامى عبيد مطلوب

اعداية ازادي للبنين، مديرية تربية مركز أربيل،
وزارة التربية، إقليم كردستان، العراق.

Samiobed68@gmail.com

المخلص

هدفت هذه الدراسة إلى التعرف على (أثر استراتيجية جيكو على التحصيل الدراسي لطلاب الذكور في الصف العاشر الأدبي في مادة التاريخ). لتحقيق هدف الدراسة، استخدم الباحثان المنهج التجريبي ووضعت الفرضية الصفرية التي تنص على عدم وجود فرق ذي دلالة إحصائية عند مستوى (0.05) بين متوسط درجات طلاب المجموعة التجريبية التي درست وفق استراتيجية جيكو ومتوسط درجات المجموعة الضابطة التي درست بالطريقة التقليدية. اقتصرت هذه الدراسة على طلاب الصف العاشر الأدبي في مركز محافظة أربيل في إعدادية (ازادي للبنين) والبالغ عددهم (48) طالباً، وزعوا على مجموعتين تجريبية وضابطة. تم صياغة (40) هدفاً سلوكياً استناداً إلى تصنيف بلوم المعرفي (التذكر، الفهم، التطبيق، التحليل) من كتاب التاريخ وتحديدًا من الفصول (الخامس، السادس، السابع). كما أعد الباحثان (48) خطة درس واختباراً تحصيلياً تكون من (40) فقرة من نوع الاختيار من متعدد، وتم استخراج الخصائص السيكومترية للاختبار ثم طبق على عينة الدراسة. باستخدام اختبار t-test لعينتين مستقلتين، أظهرت النتائج وجود فرق ذي دلالة إحصائية عند مستوى (0.05) لصالح المجموعة التجريبية التي درست وفق استراتيجية جيكو، مما يدل على أن استراتيجية جيكو لها أثر كبير في رفع مستوى التحصيل لطلاب الصف العاشر الأدبي في مادة التاريخ. كما تم وضع مجموعة من التوصيات والمقترحات للاستفادة منها مستقبلاً.

الكلمات المفتاحية: استراتيجية جيكو - التحصيل الدراسي - التاريخ

The Effect of The Jigsaw Strategy on Academic Achievement of Male Students in the Tenth-Grade Literary Stream in History Subject

Sami Obaid Matloob

Azadi Secondary School for Boys, Erbil Central
Education Directorate, Ministry of Education,
Kurdistan Region, Iraq.

Samiobed68@gmail.com

Ban Sabah Yahia

Kindergarten Department, College of Basic
Education, Salahaddin University- Erbil,
Kurdistan Region, Iraq.

ban.yahia@su.edu.krd

Abstract

This study aimed to identify (the effect of the Jigsaw strategy on academic achievement of male students in the tenth-grade literary stream in history subject). To achieve the study's objective, the researchers used the experimental method and formulated a null hypothesis stating that there is no statistically significant difference at the (0.05) level between the mean scores of students in the experimental group taught using the Jigsaw strategy and the mean scores of the control group taught using the traditional method.

This study was limited to tenth-grade literary stream students in Erbil city center at (Azadi Boys' Preparatory School), totaling (48) students, who were divided into experimental and control groups. (40) behavioral objectives were formulated based on Bloom's cognitive taxonomy (remembering, understanding, applying, analyzing) from the history textbook, specifically from chapters (fifth, sixth, seventh). The researchers also prepared (48) lesson plans and an achievement test consisting of (40) multiple-choice items. The psychometric properties of the test were extracted and then applied to the study sample.

Using the t-test for two independent samples, the results showed a statistically significant difference at the (0.05) level in favor of the experimental group taught using the Jigsaw strategy, indicating that the Jigsaw strategy has a significant effect in raising the achievement level of tenth-grade literary stream students in history subject. A set of recommendations and suggestions were also formulated for future benefit.

Keywords: Jigsaw Strategy - Academic Achievement - History.